

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
освітньо-професійна програма «Менеджмент»
спеціальність 073 «Менеджмент»

**УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ В ПП АГРОФІРМА
«ЄДНІСТЬ» ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ У
СУЧАСНИХ УМОВАХ**

здобувача вищої освіти **Харченко Романа Олексійовича**

Науковий керівник: к.е.н., асистент
кафедри менеджменту
Ольга ЄВТУШОК _____

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри
економічної теорії та економіки
підприємства Одеського державного
аграрного університету
Ольга ПЕТРЕНКО

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Галина ЗАПША
« ____ » _____ 2024 р.

ОДЕСА - 2024

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління

Кафедра менеджменту

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри
менеджменту**

Галина ЗАПША

«_____» _____ 2024_р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ
Харченко Романа Олексійовича

1. Тема роботи: Управління інвестиційними проєктами в ПП АГРОФІРМА «ЄДНІСТЬ» Одеського району Одеської області у сучасних умовах керівник роботи к.е.н. Євтушок О.В., затверджені наказом ректора вищого навчального закладу від “15” травня 2024р. № 105 (денна)

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи 1 лютого 2024 р.

3. Об’єкт дослідження – процес управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах.

4. Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах, на базі звітів діяльності ПП «Єдність».

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

5.1. Теоретико-методичний розділ:

- провести огляд основних теорій і моделей управління інвестиційними проєктами.
- визначити ключові наукові підходи та концепції в сфері управління інвестиційними проєктами.

5.2. Аналітичний розділ:

- розглянути теоретичні підходи до аналізу та управління ризиками в інвестиційних проєктах.
- описати методи ідентифікації та оцінки ризиків.
- проаналізувати методи фінансового обґрунтування інвестиційних проєктів;
- аналіз конкретних кейсів успішних і неуспішних інвестиційних проєктів.

5.3. Рекомендаційно-розрахунковий розділ:

- визначити причини успіху або невдачі та надати рекомендації
- розробити план управління ризиками для конкретного інвестиційного проекту.
- оцінити ризики і розробити стратегії їхнього мінімізації.
- розробити систему моніторингу та контролю за виконанням інвестиційного проекту.

Визначити ключові показники ефективності (KPI) і методи збору даних для оцінки прогресу проекту.

6. Орієнтовний перелік графічного та табличного матеріалу:

6.1. До теоретико-методичного розділу:

Підходи до визначення поняття «управління інвестиційними проєктами». Характеристика інвестування у аграрну сферу в залежності від пріоритету підприємства. Методи оцінювання ефективності систем управління інвестиційними проєктами.

6.2. До аналітичного розділу:

Вартість та структура чистого доходу (виручки) від реалізації продукції і послуг. Розміри ПП Агрофірми «Єдність». Обсяги виробництва основних видів продукції. Організаційна структура управління в ПП Агрофірми «Єдність». Динаміка земельних ресурсів, 2021-2023 роки ПП Агрофірми «Єдність», Динаміка матеріально-технічного забезпечення у 2021-2023 роках, Динаміка трудових ресурсів на ПП «Єдність», Обсяги виробництва основних видів продукції в ПП «Єдність», Вартість і структура чистого доходу(виручки від реалізації сільськогосподарської продукції) ПП Агрофірми «Єдність», Динаміка фінансових результатів діяльності ПП "Єдність".

6.3. До рекомендаційно-розрахункового розділу:

Розрахункові дані для позиціювання товарної продукції ПП «Єдність», в матриці БКГ (BCG), Динаміка потреб населення та промисловості у використанні палевних пелет, формування про уявлення про очікуваний попит, пропозицію та ціни на ринку, класифікація середньої ціни на одиницю ваги палевних пелет, порівняльна характеристика конкурентів з виробництва палевних пелет

7. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: нормативно-довідкова література, літературні джерела, дані первинного обліку, річні фінансові звіти та статистична ПП Агрофірми «Єдність» за 2021-2023 роки , особисті спостереження автора, літературні джерела, Інтернет-джерела.

8. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/ п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів квал. роботи	Кількість кредитів	Примітка
1.	Визначення теми, об'єкта та предмета дослідження	1.02.24 – 15.02.24	0,2	
2.	Отримання завдання і складання змісту (плану) кваліфікаційної роботи	15.02.24	0,1	
3.	Складання календарного плану – графіку з підготовки кваліфікаційної роботи	15.02.24	0,1	
4.	Написання першого (теоретико-методичного) розділу роботи	16.02.24– 25.03.24	1	
5.	Вивчення матеріалів базових підприємств	25.03.24– 05.04.24	0,5	
6.	Написання другого (аналітичного) розділу роботи	05.04.24– 25.04.24	1	
7.	Написання третього (рекомендаційно-розрахункового) розділу роботи	25.04.24– 22.05.24	1	
8.	Написання висновків, списку літератури	22.05.24 – 27.05.24	0,3	
9.	Перевірка роботи науковим керівником	27.05.24– 4.06.24	0	
10.	Доопрацювання роботи після зауважень наукового керівника	5.06.24 – 7.06.24	0,3	
11.	Підготовка до захисту: доповідь, ілюстративний матеріал	8.06.24– 9.06.24	0,5	
12.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	10.06.24	0,1	
14.	Перевірка роботи на оригінальність	10. 06.24 – 17.06.24	0	
15.	Попередній захист на кафедрі	17.06.24– 19.06.24	0,4	
16.	Рецензування кваліфікаційної роботи	19.06.24 – 22.06.24	0	
17.	Захист кваліфікаційної роботи бакалавра	24.06.24 – 28.06.24	1,5	
	Всього		4,5	

Здобувач ОС «Бакалавр» _____ Роман Харченко

Наукова керівниця: _____ Ольга Євтушок

РЕФЕРАТ

Харченко Р.О. Управління інвестиційними проєктами в ПП Агрофірма «Єдність» Одеського району Одеської області у сучасних умовах – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, 2024.

Актуальність теми. Території сільськогосподарських підприємств займають 68,5 % площ території України. Збройна агресія на землях України стала серйозною проблемою та небезпекою для агропродовольчого сектору. Реалізація сільськогосподарської продукції формує значну частку ВВП країни, тож неодмінно аграрне виробництво стає основою для післявоєнної її відбудови. А також стає чи не основним засобом економічної підтримки та забезпечення функціонування держави. Всі ті наслідки що спричинили воєнні дії – знищення урожаю, забруднення земель сільськогосподарського призначення, руйнування інфраструктури агропромислового сектору, - потребують відбудови та введення в обіг використання. За прогнозованими оцінками різних експертів Україна стане однією із найбільш інвестиційно - привабливих країн, тож вивчення цього питання є надто актуальним.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах.

Для виконання цієї мети необхідне виконання таких завдань:

- Теоретично обґрунтувати економічну сутність інвестицій та інвестиційних проєктів;
- окреслити основні класифікаційні ознаки інвестиційних проєктів;
- проаналізувати особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та перспективи розвитку в аграрній сфері;
- оцінити організаційно- економічні характеристики підприємства ;
- дослідити виробництво і переробку продукції рослинництва як середовище управління інвестиційною діяльністю;
- проаналізувати фінансово-інвестиційні можливості розвитку виробництва палевних пелет;

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах, на базі звітів діяльності ПП «Єдність».

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження та виконання його завдань, ми використовували такі методи: дедукції та індукції – для надання особистого бачення щодо обґрунтування певного проблематичного питання;

Методологічною основою проведеного дослідження виступали загальнонаукові та конкретно-наукові методи, такі як: дедукція – у частині надання власних висновків до таблиць; індукція – в процесі надання особистих думок при обґрунтуванні результатів діяльності та наданні пропозицій, аналіз – при проведенні аналізу виробничої, економічної, фінансової діяльності аграрного підприємства; абстрактно-логічний – при побудові структури роботи; монографічний в частині порівняння звітних та базисних показників.

Зміст роботи. У першому розділі розглядаються фундаментальні концепції, принципи та методи, які є основою для ефективного управління інвестиційними проєктами. Для досягнення поставленої мети та вирішення представлених завдань нами було використано такі методи: абстрактно-логічний метод – для розроблення і структуризації роботи, компонентний аналіз – для дослідження термінології даної тематики, діалектичний метод – для диференціації понять теоретичної частини, метод герменевтики – для роз'яснення текстового матеріалу.

У другому розділі наше дослідження базувалося на використанні аналізу БКГ (будова, конкуренти, галузь) та методу ABC (аналіз важливості та споживання) для глибокого розуміння та оцінки діяльності аграрного підприємства. Метод БКГ надав можливість ретельно проаналізувати будову галузі та конкурентну ситуацію, що дозволило зрозуміти стратегічну позицію підприємства та розробити оптимальні стратегії розвитку.

У третьому розділі за допомогою методу ABC ми провели класифікацію ресурсів підприємства за їх важливістю та споживанням. Цей аналіз допоміг зрозуміти, які ресурси є найбільш критичними для успішної діяльності підприємства та як їх ефективно використовувати. Ми зосередили увагу на найбільш важливих ресурсах, які мають найбільший вплив на результативність підприємства, що дозволило оптимізувати їх використання та забезпечити більш ефективне управління ресурсами.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні прикладних рекомендацій щодо реалізації аграрним підприємством інвестиційного проєкту з виробництва пілетів.

Кваліфікаційна робота містить 80 сторінок, 22 таблиці, 23 рисунки, 6 додатків. Перелік посилань нараховує 43 найменування.

Ключові слова: диверсифікація, стратегія диверсифікації, управління проєктом, маркетинг, ринок маркетингової орієнтації, аграрні підприємства, мікрогрін.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ	
1.1 Економічна сутність інвестицій та інвестиційних проєктів	7
1.2 Класифікація інвестиційних проєктів	13
1.3 Особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та перспективи розвитку в аграрній сфері	20
РОЗДІЛ 2.МАКРО ТА МІКРОЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ В ПП АГРОФІРМІ «ЄДНІСТЬ»	
2.1 Організаційно- економічна характеристика ПП Агрофірми «Єдність».....	27
2.2 Виробництво і переробка продукції рослинництва як середовище управління інвестиційною діяльністю.....	33
2.3 Аналіз фінансово-інвестиційних можливостей розвитку виробництва палевних пелет	40
РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ РОСЛИННИЦТВА В ПП АГРОФІРМІ «ЄДНІСТЬ»	
3.1 Ринкові передумови реалізації інвестиційного проєкту з виробництва палевних пелет	50
3.2 Управління операційними процесами у виробництві палевних пелет	58
3.3 Економічне обґрунтування інвестиційного проєкту з виробництва палевних пелет	66
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми. Території сільськогосподарських підприємств займають 68,5 % площ території України. Збройна агресія на землях України стала серйозною проблемою та небезпекою для агропродовольчого сектору. Реалізація сільськогосподарської продукції формує значну частку ВВП країни, тож неодмінно аграрне виробництво стає основою для післявоєнної її відбудови. А також стає чи не основним засобом економічної підтримки та забезпечення функціонування держави. Всі ті наслідки що спричинили воєнні дії – знищення урожаю, забруднення земель сільськогосподарського призначення, руйнування інфраструктури агропромислового сектору, - потребують відбудови та введення в обіг використання. Чудовою можливістю, чи навіть необхідністю, для здійснення відбудови можуть слугувати інвестиції. За прогнозованими оцінками різних експертів Україна стане однією із найбільш інвестиційно - привабливих країн, тож вивчення цього питання є надто актуальним.

Питання інвестування у аграрну сферу, є давно популярним для дослідження серед науковців. Серед тих, хто займався вивченням питання інвестування такі вітчизняні та закордонні вчені: Мацибора Т.В. [1-2], Пирог О.В. [3], Рощина Н.В., Борданова Л.С. та Мілько І.В. [4], Соколов М.О. та Михайлов А.М. [5], Танасієнко Н.П. та Костюк І.В. [6], Штулер І.Ю та Сержанов В.В. [7], тема інвестицій з кожним роком стає все більше популярна та все більше набирає обертів. Тому вивченням цього питання потрібно займатися регулярно.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах.

Для виконання цієї мети необхідне виконання таких завдань:

- ✓ Теоретично обґрунтувати економічну сутність інвестицій та інвестиційних проєктів;

- ✓ окреслити основні класифікаційні ознаки інвестиційних проектів;
- ✓ проаналізувати особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та перспективи розвитку в аграрній сфері;
- ✓ оцінити організаційно- економічна характеристики підприємства ;
- ✓ дослідити виробництво і переробку продукції рослинництва як середовище управління інвестиційною діяльністю;
- ✓ проаналізувати фінансово-інвестиційні можливості розвитку виробництва палевних пелет;
- ✓ дослідити ринкові передумови реалізації інвестиційного проекту з виробництва палевних пелет;
- ✓ дослідити управління операційними процесами у виробництві палевних пелет;
- ✓ економічно обґрунтувати інвестиційний проєкт з виробництва палевних пелет;

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів управління інвестиційними проєктами в сучасних умовах, на базі звітів діяльності ПП «Єдність».

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження та виконання його завдань, ми використовували такі методи: дедукції та індукції – для надання особистого бачення щодо обґрунтування певного проблематичного питання;

Методологічною основою проведеного дослідження виступали загальнонаукові та конкретно-наукові методи, такі як: дедукція – у частині надання власних висновків до таблиць; індукція – в процесі надання особистих думок при обґрунтуванні результатів діяльності та наданні пропозицій, аналіз – при проведенні аналізу виробничої, економічної, фінансової діяльності аграрного

підприємства; абстрактно-логічний – при побудові структури роботи; монографічний в частині порівняння звітних та базисних показників.

Для досягнення поставленої мети та вирішення представлених завдань нами було використано такі методи: абстрактно–логічний метод – для розроблення і структуризації роботи, компонентний аналіз – для дослідження термінології даної тематики, діалектичний метод – для диференціації понять теоретичної частини, метод герменевтики – для роз’яснення текстового матеріалу.

Наше дослідження базувалося на використанні аналізу БКГ (будова, конкуренти, галузь) та методу ABC (аналіз важливості та споживання) для глибокого розуміння та оцінки діяльності аграрного підприємства. Метод БКГ надав можливість ретельно проаналізувати будову галузі та конкурентну ситуацію, що дозволило зрозуміти стратегічну позицію підприємства та розробити оптимальні стратегії розвитку.

За допомогою методу ABC ми провели класифікацію ресурсів підприємства за їх важливістю та споживанням. Цей аналіз допоміг зрозуміти, які ресурси є найбільш критичними для успішної діяльності підприємства та як їх ефективно використовувати. Ми зосередили увагу на найбільш важливих ресурсах, які мають найбільший вплив на результативність підприємства, що дозволило оптимізувати їх використання та забезпечити більш ефективне управління ресурсами.

Інформаційне забезпечення. Джерелом інформації для даної кваліфікаційної роботи слугували: наукова література, як матеріал для дослідження питань інвестиційної діяльності, технологічні карти – для надання інформації щодо техніко-економічних показників, нормативні акти – для юридичного затвердження висловлювань, статистична звітність підприємства, а також різні статті, монографії чи результати досліджень.

Термін дослідження - 2021-2023 рр.

Практична значущість кваліфікаційної роботи допомагає сформувати та надати цінні пропозиції щодо можливостей інвестування у ПП «Єдність», які в подальшому передбачають покращення його функціонування.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст роботи представлений на 80 сторінках. Кваліфікаційна робота містить 22 таблиці, 23 рисунки та один додаток.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ

1.1 Економічна сутність інвестицій та інвестиційних проєктів

В економічній науці інвестиції завжди займали центральне місце. Це зумовлено тим, що саме вони слугують рушієм розвитку не лише окремих підприємств та галузей, але й всієї економіки загалом. Вплив інвестиційної діяльності простежується у фундаментальних основах господарювання, економічних і соціальних перетвореннях, а також у розвитку суспільства в цілому. Теоретичні основи інвестування формувалися протягом століть, еволюціонуючи разом з розвитком, поглибленням та трансформацією економічних відносин. Зростання практичної ваги інвестування призвело до появи множини трактувань та визначень в економічній літературі, цей спектр думок віддзеркалює історичне розуміння інвестування. В ході аналізу наукової літератури було виявлено, що суто поняття "інвестицій" має безліч трактувань.

Рисунок 1.1 – Узагальнені підходи тлумачення поняття «Інвестиції»

Джерело: сформовано автором на базі [1,3,5,8,9,10,15,16,18,17,18,20,21,22]

Переважає більшість науковців схилиються до думки, що інвестиції - це тимчасове утримання економічного суб'єкта від використання наявних у нього ресурсів для поточного споживання, з метою застосування цих ресурсів для зростання свого добробуту в майбутньому [3]. Таке тлумачення ми віднесли до прогнозно-орієнтованого підходу, адже його сутність полягає в прогнозуванні певних вигод для підприємства у майбутньому. Представниками даного підходу є ряд вчених - Зві Боді, Алекс Кейн, Алан Дж. Маркус, О.О. Недосекін, К.І.Воронов, А.П.Дука, Герасимчук З.І, Федоренко В.Г, У. Шарп та інші.

Другий підхід формують такі вчені як - В.Я. Шевчук та П.С.Рогожин, М. Войнаренко, Л. Бушовська, Білик В.В., Титаренко Н.О, вони розглядають інвестиції в призмі дохідного підходу, і трактують їх як всі види активів, вкладених у господарську діяльність з метою одержання доходу [1].

Третій підхід базується на управлінні капіталом, найліпше тлумачення у розрізі даного підходу подають Л. Гітман і М. Джонк трактуючи інвестиції як спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми доходів [8]. Тому даний напрям тлумачення отримав назву капіталоутримуючого. На відміну від другого підходу, який фокусується на отриманні доходу, капіталоутримуючий підхід ставить на перше місце збереження та приріст капіталу. На нашу думку даний підхід є більш доречним, адже інвестиції мають не тільки грошові форми і забезпечують не тільки фінансові або грошові результати. В даному випадку використання поняття капіталу є більш доречним, адже капітал може виступати у вигляді різних активів, нерухомості, акцій, облігацій, інвентаря та навіть інтелектуальної власності.

П. Доуртмес, К.Макконел, Брю С, Ж. Перар, К. М. Дідур формують техніко-виробничий підхід та висвітлюють поняття інвестицій як вкладення, що спрямовані на розширення бізнесу або створення умов для підвищення

ефективності його функціонування [9]. Даний підхід значною мірою відрізняється від оглянутих раніше за рахунок націленості на саме підприємство та розвиток і поліпшення його функціонування.

Останній підхід є специфічним за рахунок орієнтації на глобальні фактори цільового призначення такі як екологічні, соціальні, політичні та економічні показники. Найліпше тлумачення в розрізі даного підходу подається в Законі України "Про інвестиційну діяльність" та визначає інвестиції як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний та екологічний ефект [11].

В ході аналізу наукових підходів було виявлено ряд абсолютно різноманітних характеристик інвестицій які формують їх економічну суть, оглянемо їх на рисунку 1.2:

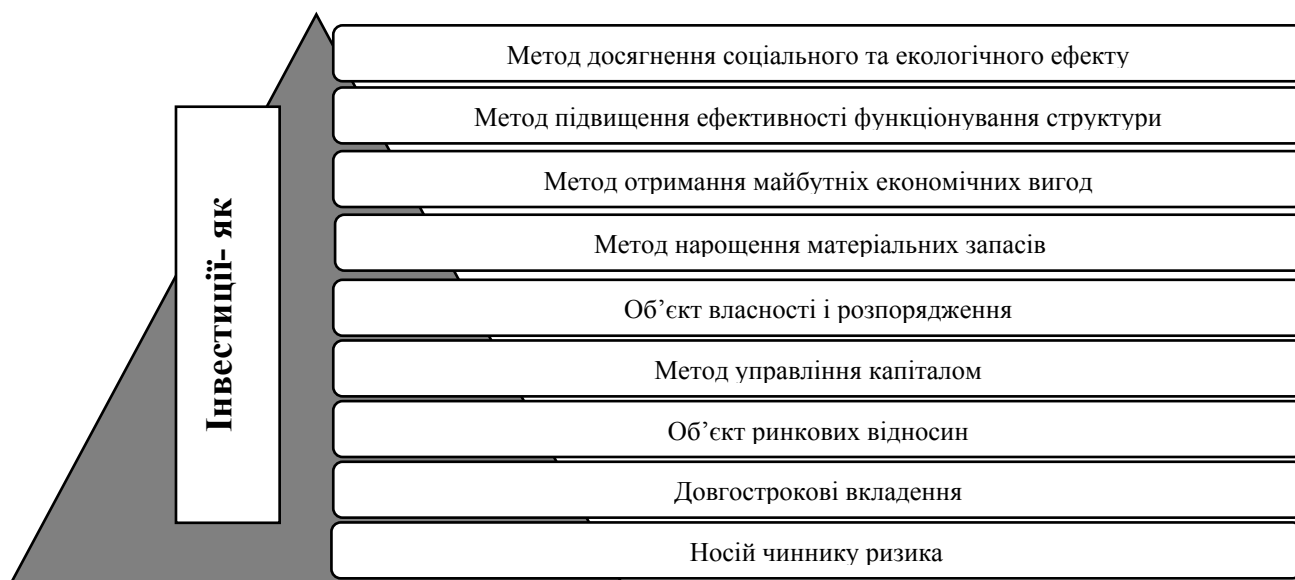

Рисунок 1.2-Економічна сутність терміну «інвестиції»

Джерело: сформовано автором

Проаналізувавши всі підходи щодо тлумачення поняття інвестицій та вивчивши їх економічну суть ми можемо сформулювати своє власне трактування даного поняття. На нашу думку, інвестиції – це процес вкладення економічних ресурсів, що включає залучення або тимчасову відмову від споживання наявних ресурсів для досягнення майбутніх вигод. Інвестиції можуть мати грошові та не грошові форми, що використовуються для збереження або зростання капіталу, отримання доходу, підвищення ефективності функціонування підприємства, або досягнення соціальних та екологічних ефектів. Цей процес є ключовим для розвитку бізнесу, економічного зростання та підвищення добробуту населення, і охоплює довгострокові вкладення в різні сфери економіки та суспільства.

Перейдемо до більш ширшої категорії в розрізі теми – «інвестиційний проект». Багато вітчизняних та сучасних вчених досліджували дане поняття, тому ми згрупували їх у три підходи, розглянемо їх на рисунку 1.3:

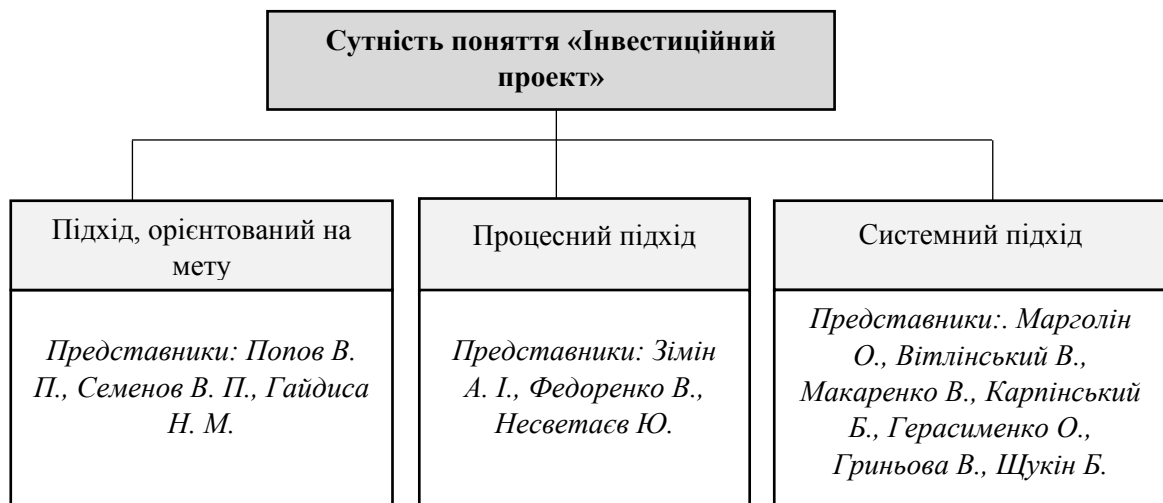

Рисунок 1.3 – Опис підходів трактування поняття «інвестиційний проект»

Джерело: сформовано автором на базі [15]

Найбільш популярний серед науковців став системний підхід, який розглядає інвестиційний проект як систему, що складається з взаємопов'язаних елементів (цілей, ресурсів, заходів, тощо). Даний підхід формують такі вчені як

Марголін О., Вітлінський В., Макаренко В., Карпінський Б., Герасименко О., Гриньова В., Щукін Б і інші.

Найбільш доцільне тлумачення в розрізі даного підходу подає Маргалін О. трактуючи інвестиційний проект як комплексний план заходів, направлених на створення нового або модернізацію діючого виробництва товарів і (або) послуг з метою досягнення стратегічних цілей фірми, отримання економічного і (або) соціального ефекту [13].

Другим підходом з протилежним змістом є процесний та полягає в фокусуванні на послідовних кроках реалізації інвестиційного проекту, від його задуму до завершення. Представниками даного підходу є Зімін А. І., Федоренко В., Несветаєв Ю. та інші. Найліпше поняття, на нашу думку подає Зімін А. І. – «Інвестиційний проект - це програма реалізації інвестицій, пов'язану з обґрунтуванням економічної доцільності, обсягом та терміном реалізації вкладень, у тому числі із складанням усієї необхідної проектно-кошторисної документації та описанням конкретних практичних дій зі здійснення бізнес-плану»[16].

Заключний третій підхід орієнтований на мету. Цей підхід розглядає інвестиційний проект як комплекс заходів, спрямованих на досягнення певної мети, або отримання доходу в майбутньому. До даної групи віднесено таких дослідників як Попов В. П., Семенов В. П., Гайдиса Н. М. Найліпше поняття в розрізі даного напрямку дають Попов В. П. та Семенов В. П. розглядаючи інвестиційний проект як комплекс взаємопов'язаних заходів для вкладання капіталу протягом обмеженого періоду часу з метою отримання доходів у майбутньому [6].

Завдяки вище представленій інформації та її аналізу можемо згрупувати думки вчених та вивести власне широке тлумачення терміну. Отже, інвестиційний проект – це комплексна система, що складається з

взаємопов'язаних елементів (цілей, ресурсів, заходів та результатів), яка являє собою детальний план заходів, спрямованих на створення нового або модернізацію існуючого виробництва товарів чи послуг, з метою досягнення стратегічних економічних і соціальних цілей. Цей проект включає обґрунтування економічної доцільності, визначення обсягу та термінів реалізації вкладень, розробку необхідної проектно-кошторисної документації та конкретних практичних дій, а також забезпечення послідовного виконання всіх етапів від задуму до завершення, щоб досягти заданої мети або отримати доходи в майбутньому.

В розрізі вивчення економічної сутності інвестиційного проекту варто зазначити основні його ознаки, розглянемо їх на рисунку 1.4:

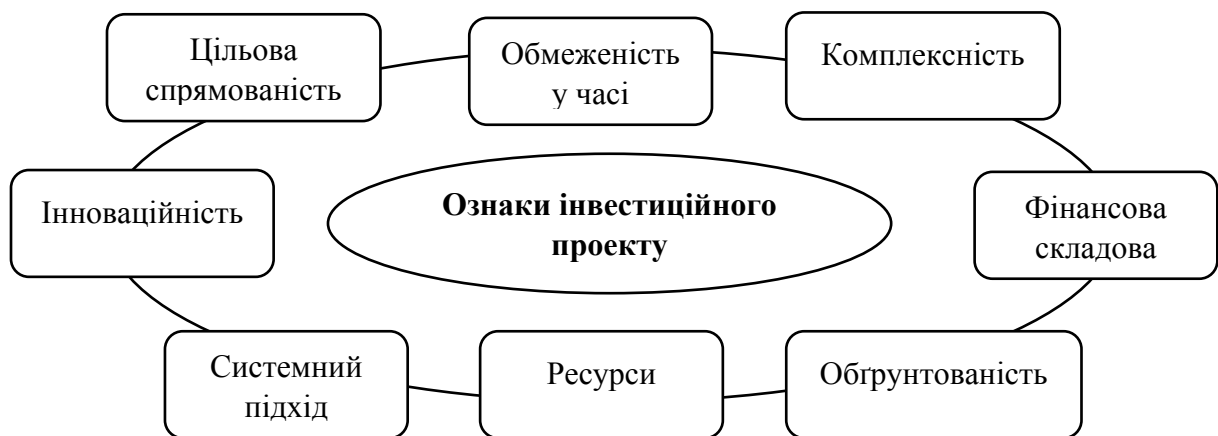

Рисунок 1.4- Класичний перелік ознак інвестиційного проекту

Джерело: сформовано автором на базі [12,15]

З рисунку 1.4 бачимо, що інвестиційний проект має кілька ключових ознак, що визначають його сутність. Він має чітко визначені цілі, які можуть бути економічними або соціальними, та обмеженість у часі з визначеними термінами реалізації. Проект є комплексним, включає сукупність взаємопов'язаних заходів та потребує значних фінансових ресурсів для реалізації, зокрема для придбання обладнання, матеріалів і залучення робочої сили. Ресурси повинні бути

ефективно використовувані, проект має розглядатися як система з інтегрованими елементами, які спрямовані на досягнення кінцевої мети, з належним управлінням і контролем. Окрім цього, інвестиційний проект враховує можливі ризики і передбачає заходи для їх мінімізації, часто включає впровадження інноваційних технологій або методів для підвищення ефективності. Ці ознаки забезпечують комплексний підхід до реалізації інвестиційних проектів, дозволяючи ефективно досягати як економічних, так і соціальних цілей, роблячи їх важливим інструментом розвитку та інновацій.

1.2 Класифікація інвестиційних проектів

Класифікація інвестиційних проектів є важливим інструментом управління інвестиційною діяльністю, який забезпечує систематизацію та впорядкування великої кількості різноманітних проектів за певними ознаками та критеріями. Її застосування дозволяє розподілити інвестиційні проекти на окремі групи залежно від цілей, масштабів, галузевої належності, джерел фінансування, рівня ризику, термінів реалізації та інших характеристик. Такий підхід створює чітку логічну структуру, що полегшує процес аналізу, вибору, оцінювання та прийняття управлінських рішень.

Завдяки класифікації інвестиційних проектів підприємства отримують можливість краще орієнтуватися у різноманітті можливих напрямів інвестування, визначати пріоритетні сфери розвитку та формувати збалансований інвестиційний портфель. Це, у свою чергу, сприяє більш обґрунтованому плануванню ресурсів, оптимізації ризиків і підвищенню ефективності управління інвестиційною діяльністю.

Крім того, чітке розмежування інвестиційних проектів за типами та видами полегшує їх порівняльний аналіз, дозволяє застосовувати уніфіковані методи

оцінки ефективності, підбирати відповідні інструменти фінансування та управління.

Інвестування це вкрай ризикова діяльність, тому важливо ретельно вивчати потенційні проекти перед тим як безпосередньо їх реалізувати, адже будь-які незначні помилки в ході розробки можуть призвести до невдалого результату та навіть банкрутства підприємства.

Для визначення найбільш вдалого переліку класифікаційних ознак було проаналізовано думку шести вчених, які глибоко вивчали дане питання, а саме Гріщенко І.В [19], Вільчинської О.М [17], Іщенко І.С.[14], Череп А.В [8]., Сюткіна М.[4] та Давиденко Н.М.[23] (табл. 1.1):

Таблиця 1.1- Класифікація інвестиційних проектів

Класифікаційна ознака /Автор	Гріщенко І.В Вільчинська О.М.	Іщенко І.С.	Череп А.В.	Давиденко Н.М.	Сюткін М.
За рівнем проекту	+			+	
За формою	+	+			
За обсягами інвестиційних ресурсів		+	+	+	+
За масштабом (розміром) проекту	+	+	+	+	+
За складністю	+				
За термінами реалізації	+	+	+	+	+
За вимогами до якості та методами його забезпечення	+				
За вимогами до обмеженості ресурсів	+		+		
За характером проекту (рівнем учасників)	+	+			
За цілями інвестування	+	+	+	+	+
За об'єктом інвестиційної діяльності	+				
За метою виникнення проекту	+		+	+	
За функціональною спрямованістю			+		
За сумісністю реалізації		+	+		+
За схемою фінансування		+	+	+	+
За характером змін в діяльності підприємства				+	
Залежно від напрямку виробничого розвитку				+	
Залежно від рівня ризику		+		+	
За цілями інвестування		+			

Джерело: сформовано автором на базі [4,8,14,17,19,23]

З таблиці 1.1 бачимо, що найбільш вдалим класифікаційними ознаками вчені вважають шість факторів, на нашу думку це достатньо конкретні та змістовні вектори групування інвестиційних проектів, які будуть давати змогу конкретно систематизувати та упорядкувати інформацію для подальшої роботи. Використовуючи інформацію вище можемо візуалізувати найбільш вдалий перелік класифікаційних ознак, переглянемо їх на рисунку 1.5:

Рисунок 1.5 –Перелік класифікаційних ознак інвестиційних проектів

Джерело: сформовано автором

З рисунку 1.5 розглянемо більш детально кожну з ознак типізації. Переважна більшість дослідників значну увагу приділяють розподілу проектів за обсягами інвестиційних ресурсів. Ми погоджуємося з даним твердженням, адже надзвичайно важливо оцінити вагу проекту та його потенційну віддачу, проаналізувати можливі ризики для підприємства з урахуванням розміру вкладень, яких потребує проект. Крім того, визначення обсягів інвестиційних ресурсів дозволяє більш точно обрати джерела фінансування, розрахувати строки окупності та визначити економічну доцільність реалізації проекту. Такий підхід сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, оскільки дає змогу

комплексно оцінити масштаби, структуру та перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємства. Розглянемо на рисунку 1.6 загальний опис даного групування.

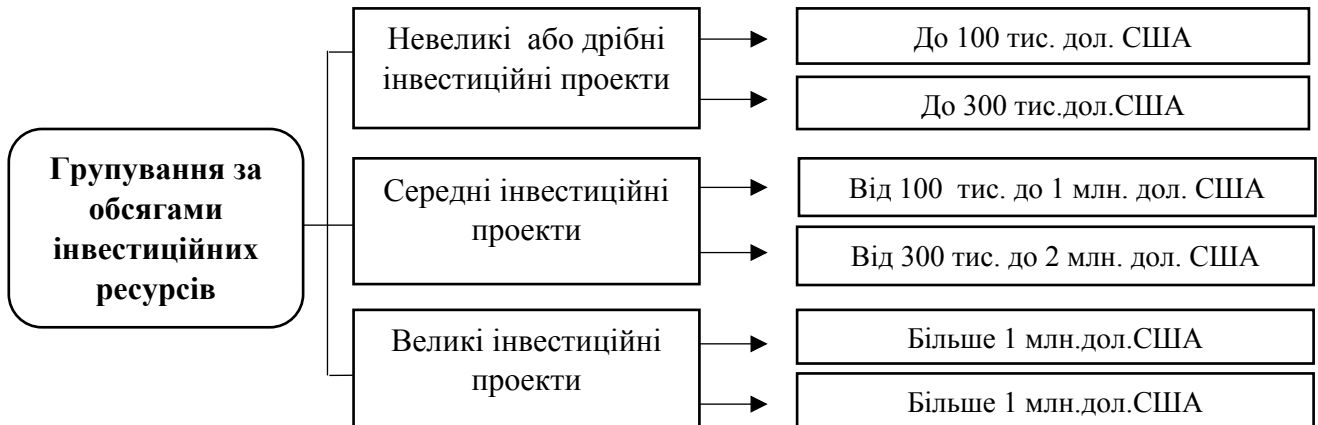

Рисунок 1.6 – Класифікаційна ознака щодо обсягів інвестиційних ресурсів

Джерело: сформовано автором на базі [24]

Згідно з рисунком 1.6 інвестиційні проекти класифікуються за обсягами інвестиційних ресурсів на три групи- невеликі або дрібні, середні та великі.

Невеликі інвестиційні проекти як правило мають менший термін реалізації, їх ризики зазвичай нижчі, але і очікувана прибутковість може бути нижчою, такі проекти є більш привабливими для інвесторів з обмеженими ресурсами, здебільшого їх розмір не перевищує 100 тисяч доларів США, однак існує й інша думка, наприклад, Давиденко Н.М.[11] вважає, що малі проекти мають більші розміри і охоплюють інвестиційні ресурси до 300 тисяч доларів США.

Середні інвестиційні проекти мають більш збалансовану структуру ризиків та прибутковості, мають дещо більший потенціал для зростання порівняно з невеликими проектами. Дана група охоплює проміжок від 100 тисяч до одного мільйона доларів США, але знов, на думку Давиденко Н.М. реальні розміри більші - від 300 тисяч до 2 мільйонів доларів США.

Великі інвестиційні пропозиції мають найдовший термін реалізації, найвищий рівень ризику, але і найвищу прибутковість. До даної групи віднесено

проекти вартістю понад один або два мільйони доларів США. Але на нашу думку в розрізі підприємництва у кожної компанії мають бути свої вартісні проміжки для даного групування, які мають встановлюватись відповідно до прибутку підприємства. Більшість науковців схиляються до думки, що проекти важливо групувати за класом, дана група має три категорії:

- Мегaproекти - це масштабні й комплексні програми розвитку, що об'єднують безліч взаємопов'язаних проектів. Вони мають чітко виражену мету та обмежені в часі, можуть бути цільовими, національними, галузевими або міжгалузевими.
- Мультипроекти спрямовані на реалізацію стратегії розвитку підприємства або організації, мають спільні цілі та ресурси. Прикладами таких проектів можуть бути програми з виходу на нові ринки, програми з реструктуризації виробництва і інші.
- Монопроекти - це окремі інвестиційні проекти, що мають чітко визначену мету та кінцевий результат, однак потребують створення власної проектної команди[5].

Рисунок 1.7-Види проектів за цілями інвестування

Джерело: сформовано автором на базі [16]

Ще однією найпоширенішою класифікаційною ознакою є групування за термінами реалізації, отже за цією ознакою проекти поділяються на:

- Короткотермінові або короткострокові, період їх реалізації триває до одного року;
- Середньострокові з терміном реалізації від одного до трьох років;
- Довгострокові інвестиційні проекти з періодом реалізації більше трьох років [2].

Окрім класифікації за термінами реалізації, інвестиційні проекти також можна поділяти за іншими ознаками, наприклад за схемою фінансування можна виділити чотири категорії:

1. Проекти, що фінансуються за рахунок внутрішніх джерел, наприклад прибутку підприємства або резервних фондів. Перевагами таких проектів стає незалежність від зовнішніх кредиторів та інвесторів, наявний більший контроль над проектом. Однак недоліком виступає фактична обмеженість ресурсів підприємства.

2. Проекти, що фінансуються за рахунок аукціонування базуються на логічному продажі акцій інвесторам. Перевагами такого методу фінансування стає додаткова залученість довгострокового капіталу та розподіл ризиків між акціонерами. Але негативним виступає послаблення контролю над компанією та необхідність розкриття інформації.

3. Проекти що фінансуються за рахунок кредиту є достатньо ризиковими, адже у вирадку фактичного непогашення підприємство отримає перелік санкцій які можуть призвести до максимально негативних наслідків. Але є й позитивні аспекти використання банківських кредитів та облігаційних позик це швидкий доступ до капіталу та можливість швидкої реалізації масштабних проектів.

4. Проекти із змішаними формами фінансування мають на меті комбінацію зовнішніх та внутрішніх джерел задля зниження ризиків, однак недоліками у даному випадку виступає необхідність узгодження інтересів всіх учасників та складність структури фінансування [7].

Також варто підкреслити, що вибір схеми фінансування залежить від багатьох факторів, які варто враховувати при розробці будь-якого проекту.

Інвестиційні проекти ще можна поділити на три категорії за їх взаємозв'язком з іншими проектами на підприємстві:

- Незалежні проекти не потребують попередньої або паралельної реалізації інших програм на підприємстві. До переваг таких проектів варто віднести простоту реалізації, гнучкість у плануванні та управлінні. Але у даному випадку можна втратити вигоду в часі та ефекті від паралельної реалізації декількох програм.

- Залежні проекти потребують попередньої або паралельної реалізації інших проектів на підприємстві. В даній ситуації навпаки недоліком стає складність реалізації та жорстоке планування і управління таких програм, а перевагами стає можливість економії часу та отримання синергічного ефекту від реалізації.

- Взаємовиключні розуміють під собою ситуацію, коли реалізація одного з проектів виключає можливість реалізації іншого. До переваг варто віднести можливість фокусування на одному проекті та чіткий розподіл ресурсів, але тоді втрачається потенційна вигода від реалізації невибраного проекту [6].

Після аналізу всіх шести класифікаційних ознак варто підкреслити, що інвестиційні проекти можуть мати риси, що належать до різних категорій одночасно, а вибір переліку ознак можна змінити в залежності від конкретних цілей дослідження. Також слід зазначити, що правильна класифікація інвестиційного проекту дає змогу точніше оцінити його ефективність, ризики та потенційні результати. Це, у свою чергу, сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень щодо його реалізації.

1.3 Особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та перспективи розвитку в аграрній сфері

Воєнний стан є екстремальною ситуацією, яка суттєво впливає на всі сфери життя суспільства, включаючи економіку та інвестиційну діяльність. Інвестиції, як один із ключових механізмів економічного розвитку, зазнають значних змін під впливом воєнних дій, що викликають нестабільність і невизначеність. Умови воєнного стану ставлять перед інвесторами нові виклики, вимагаючи адаптації стратегій, підвищення рівня ризик-менеджменту та пошуку нових можливостей.

В умовах воєнного стану інвестиційна діяльність стикається з численними перешкодами, такими як руйнування інфраструктури, скорочення доступу до ресурсів, порушення логістичних ланцюгів та підвищення рівня ризику. Водночас, існують і нові можливості, що виникають в результаті необхідності відновлення та реконструкції, розвитку оборонних технологій та зміцнення внутрішнього ринку. Проаналізуємо сучасний інвестиційний клімат в Україні, для початку розглянемо динаміку індексу інвестиційної привабливості за період 2015-2023 років на рисунку 1.8:

Рисунок 1.8 – Динаміка індексу інвестиційної привабливості України

Джерело: побудовано автором на базі [25]

Згідно з наданим графіком, індекс інвестиційної привабливості України протягом останніх 8 років демонструє мінливу динаміку з загальною тенденцією до зростання. Виділяється декілька ключових періодів:

- 2015-2016: Різке зниження індексу внаслідок початку війни на Донбасі та анексії Криму Росією.
- 2016-2017: Поступове відновлення індексу завдяки політичній стабілізації та проведенню реформ.
- 2018-2019: Незначне зростання індексу на тлі сприятливого економічного клімату.
- 2020: Різке падіння індексу через пандемію COVID-19.
- 2021-2022 (до початку повномасштабного вторгнення РФ): Поступове відновлення індексу.
- З 2022 (після початку повномасштабного вторгнення РФ): Різке падіння індексу.

У загальному цей період 2015-2023 рр. включає значні економічні та політичні події, які вплинули на інвестиційний клімат країни. За ці роки Україна пройшла через низку реформ, спрямованих на покращення бізнес-середовища, зокрема реформування судової системи, дерегуляцію та боротьбу з корупцією. Крім того, країна підписала Угоду про асоціацію з ЄС, що сприяло зміцненню економічних зв'язків із Європою та залученню іноземного капіталу. Однак, ситуація залишалася складною через військовий конфлікт на сході країни, що продовжував впливати на інвестиційні ризики. За цей період ми спостерігаємо як зростання, так і спади в б, що відображає як позитивні зрушення, так і виклики, з якими стикалася Україна. Однак, незважаючи на виклики, Україна все таки залишається цікавою для інвесторів завдяки своєму потенціалу, кваліфікованій робочій силі та стратегічному розташуванню.

Розглянемо фактичну динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну з 2015 по 2023 рр.:

Рисунок 1.9 -Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну та за її межі

Джерело: сформовано автором на базі [25]

Спостерігаються чітко виражені періоди зростання та падіння інвестицій, що відображає загальний стан економіки країни. Також, з рисунку 1.9 помітні значні розбіги між двома напрямками інвестування. Значною мірою прямі іноземні інвестиції з України мають набагато нижчі показники ніж прямі іноземні інвестиції безпосередньо в Україну, що є позитивним. Обсяги інвестицій значно коливаються протягом аналізованого періоду, з максимумом у 5,86 млрд доларів у 2019 році та мінімумом у 2020 році з від'ємним показником в 8,68 млрд доларів, такий різкий спад можна пов'язати з початком пандемії COVID-19.

Також помітні значні коливання показників у 2021-2022 роках. Достатньо високий показник у 6,69 млрд доларів у 2021 рухнув до показника 1,15 млрд доларів у 2022 році. Це відбулось за рахунок того, що 2021 рік розпочався з продовження пандемії COVID-19, яка негативно вплинула на світову економіку та інвестиційні потоки. Проте, протягом року світова економіка почала відновлюватися, що призвело до зростання цін на сировину, зокрема на

енергоносії. Це стимулювало інвестиції в енергетичний сектор України, що стало однією з причин зростання ПІІ у 2021 році порівняно з 2020 роком. Однак вже на початку - 2022 року 24 лютого Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що стало значним шоком для світової економіки та інвестиційного середовища. Війна призвела до значних руйнувань в Україні, загибелі людей та масового переміщення населення. Це негайно й різко вплинуло на інвестиційну привабливість України, що призвело до обвалу ПІІ на 83% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Ще однією ключовою точкою на графіку відмічається 2023 рік, ПІІ в Україну збільшились у цьому році аж на 268% порівняно з 2022 роком, що свідчить про позитивну динаміку та відновлення інвестиційної привабливості країни.

Розглянемо структуру інвестицій за окремими видами економічної діяльності, представлену в таблиці (рис. 1.10). Цей аналіз дозволяє детально вивчити, як розподіляються інвестиційні ресурси між різними секторами економіки України.

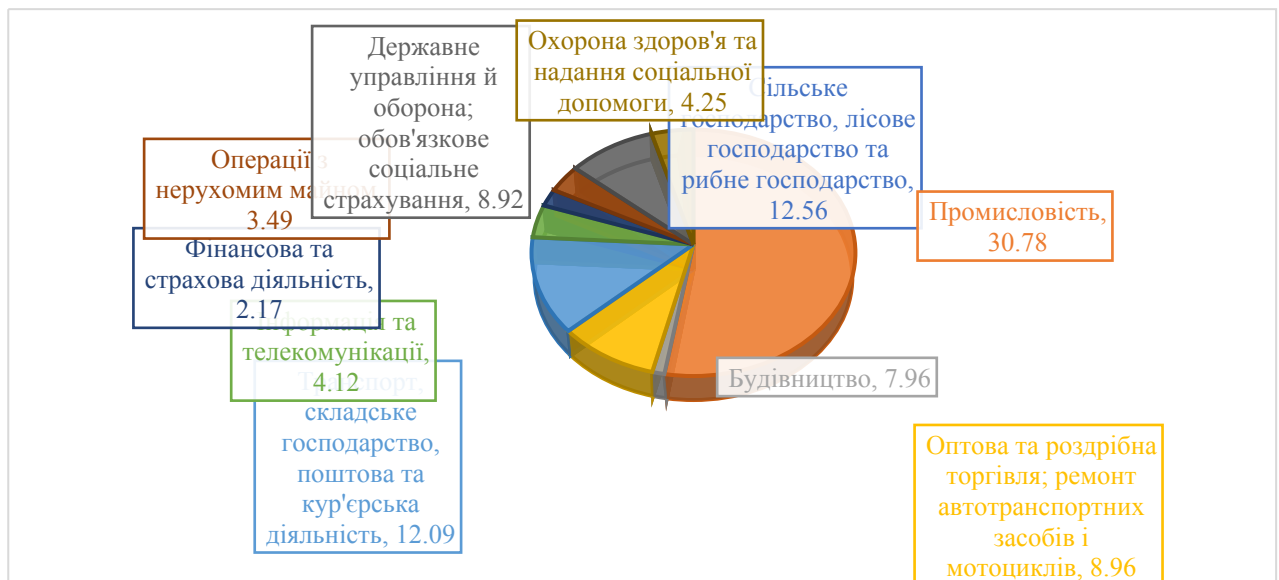

Рисунок 1.10- Структура інвестицій за окремими економічними видами діяльності

Джерело: побудовано автором на базі [25]

З поданої діаграми помітно, що галузь промисловості є лідером за обсягом ППІ (30,78%), що свідчить про її привабливість для іноземних інвесторів. Це може бути пов'язано з наявністю в Україні кваліфікованої робочої сили, розвиненою інфраструктурою та великим внутрішнім ринком. Друга галузь за привабливістю є сільське, лісове та рибне господарство (12,56%). Адже Україна має сприятливі кліматичні умови та родючі ґрунти, що робить її привабливою для інвестицій у сільське господарство. Третя галузь за обсягом вкладених інвестицій це транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (12,09). Це важлива та динамічно розвиваюча галузь економіки України, яка відіграє ключову роль у функціонуванні внутрішнього та міжнародного ринків, ефективна логістика необхідна для того, щоб українські компанії могли експортувати свою продукцію на світові ринки та конкурувати з іноземними товарами.

Сільське господарство України посідає одне з лідируючих місць серед різних видів економічної діяльності. Згідно з даними Державної статистичної служби, у другій половині 2024 року очікується стрімке зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції

Очевидно, що сільськогосподарська галузь займає одне з провідних місць серед різних видів економічної діяльності. За даними Державної служби статистики України, у другій половині 2024 року очікується значне збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Це зростання є результатом ряду факторів, включаючи впровадження сучасних агротехнологій, покращення інфраструктури, а також збільшення інвестицій у сільське господарство. Крім того, позитивні прогнози базуються на сприятливих кліматичних умовах та стабілізації внутрішнього ринку. Таке збільшення обсягів виробництва не лише підвищить економічну віддачу від аграрного сектору, але

й сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки країни, посиленню експортного потенціалу та зміцненню позицій України на світовому аграрному ринку.

Враховуючи вище представлену інформацію варто проаналізувати перспективні інвестиційні напрями в сільському господарстві, які є більш доцільними та мають вищу вірогідність фінансування в умовах воєнного стану. Переглянемо деякі з них на рисунку 1.11:

Рисунок 1.11 - Інвестиційно привабливі пропозиції сільського господарства в умовах війни

Джерело: сформовано автором

В умовах війни інвестиційно привабливі напрями в сільському господарстві залишаються важливими для забезпечення продовольчої безпеки та економічної стабільності. Виробництво продуктів першої необхідності, таких як зерно, овочі, фрукти та молочні продукти, має високий попит навіть у складних умовах. Інвестиції в технології для зберігання та переробки продукції, як-от

елеватори та холодильні склади, можуть підвищити ефективність і зменшити втрати.

Альтернативна енергетика, включаючи біогазові установки, сонячні панелі та вітрові турбіни, забезпечує стабільне енергопостачання і знижує залежність від зовнішніх джерел енергії. Смарт-ферми та цифрові технології також демонструють високий потенціал. Автоматизовані системи поливу та дрони для моніторингу можуть значно підвищити продуктивність і стійкість аграрних підприємств.

Нарешті, агротуризм пропонує додаткові можливості для диверсифікації доходів фермерів. Фермерські готелі, екотури, фестивалі та дегустаційні тури можуть залучати туристів і сприяти розвитку сільських регіонів. Таким чином, інвестиції в ці напрями допоможуть не тільки зберегти сільське господарство в умовах війни, але й створити основу для його розвитку в майбутньому.

РОЗДІЛ II

МАКРО ТА МІКРОЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ В ПП АГРОФІРМІ «ЄДНІСТЬ»

2.1 Організаційно- економічна характеристика ПП Агрофірми «Єдність»

Приватне підприємство «Єдність» було зареєстровано 27 березня 1992 року і розташоване за адресою: 67610, Одеська область, Одеський район, село Кам'янка, вулиця Центральна, будинок 67. Під керівництвом Олега Миколайовича Ніцевича агрофірма функціонує на повну потужність, спеціалізуючись на вирощуванні зернових та бобових культур, насіння олійних культур, а також розведенні великої рогатої худоби молочних порід, овець, кіз, свиней та виробництві м'яса і молока.

Підприємство займає площу понад 3000 гектарів землі, де працюють 46 постійно зайнятих працівників. Територія господарства характеризується однорідними чорноземами високої родючості та рівнинним рельєфом, що разом із теплим степовим кліматом створює високий агропромисловий потенціал. Середня висота над рівнем моря становить 139 метрів, а поруч протікає річка Барабой, яка разом з опадами забезпечує основні поливи.

Клімат у регіоні переважно теплий і посушливий, середньорічна температура варіюється від 4-7,7°C до +11-19°C, а безморозний період триває від 170 до 210 діб. Річна кількість опадів коливається між 350 мм та 460 мм, що робить цю територію ідеальною для вирощування сільськогосподарських культур і розведення худоби.

Розглянемо динаміку земельних ресурсів досліджуваного підприємства.

Адже, аналіз динаміки земельних ресурсів важливий для стратегічного планування та прийняття управлінських рішень. Він дозволяє підприємству краще розуміти його поточний стан, виявляти тенденції та прогнозувати майбутні зміни, що допомагає у прийнятті обґрунтованих рішень щодо управління земельними ресурсами.

Таблиця 2.1 - Динаміка земельних ресурсів, 2021-2023 роки, га

Призначення земельних угідь	2021р.	2022р.	2023р.	2023 р. До 2021р. у %
Під культури сільськогосподарські	3119	3097	3110	99,7
Під культури зернові та зернобобові загалом	2780	2154	2243	80,7
Під пшеницю озиму	318	993	1300	408,8
Під ячмінь озимий	-	221	200	X
Під ячмінь ярий	850	360	200	23,5
Під кукурудзу на зерно	270	0	0	0
Під овес	115	0	70	60,9
Під просо	220	0	0	0
Під культури зернобобові загалом	436	480	473	108,5
- під горох	436	484	473	108,5
Під культури технічні	190	631	543	285,8
- під соняшник	190	631	543	285,8
Під культури кормові	149	312	324	217,4
- під кукурудзу кормову	37	200	200	540,5
- під трави багаторічні(сіно)	0	112	124	X
Для вирощування ВРХ	35	48	48	137,1
Під господарськими будівлями і дворами	12	13	13	108,3
Інші землі	9	8	8	88,9
Всього:	3212	3166	3179	99

Розраховано на основі звітності підприємства

Аналізуючи таблицю 2.1 можемо зауважити незначне зменшення земель у володінні підприємства у 2023р., що склало 67 га. Різниця у площі земель відведених під сільськогосподарські культури зовсім незначна, всього 0,3%, проте змінився розподіл цих площ між посівами культур. Площі під посів зернових та зернобобових культур було зменшено на 20%. Але площі земель

відведених під озиму пшеницю зросли аж у 4 рази, що склало 308,8%, це було зроблено за рахунок зменшення площ посіву ярого ячменю – на 76,5%, та площі під посів овесу – на 39,1%. Під зернобобову культуру гороху було збільшено площу посіву на 8,8%. Можемо спостерігати суттєве збільшення площ під технічні культури – на 185,8%, та кормові – у розмірі 117,4%.

Тепер перейдемо до аналізу динаміки наявності техніки на підприємстві від 2021 до 2023 року за допомогою таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка наявності техніки на підприємстві протягом 2020-2022 років, шт.

Найменування	2021р.	2022р.	2023р.	2023р. до 2021р.	
				Відхилення (+/-)	Відхилення (%)
Трактори	4	4	4	0	100,00
Борони	2	2	2	0	100,00
Водяні насоси і водні станції	0	1	1	1	X
Сівалки	4	6	7	3	175,00
Сінокосарки	3	3	3	0	100,00
Причепи та напівпричепи сільськогосподарські	8	8	8	0	100,00
Машини і механізми для приготування кормів	2	2	8	6	400,00
Шини для сільськогосподарських машин і тракторів	21	10	16	-5	76,19
Пресс-пакувальники	0	0	1	1	X
Очищувачі-охолоджувачі молока	1	1	2	1	200,00

Розраховано на основі звітності підприємства

Згідно з даними таблиці 2.2, у 2023 році порівняно з 2021 зросла кількість різних видів техніки на підприємстві: борон на 2 шт., водяних насосів і водних станцій на 1 шт., сівалок на 4 шт., сінокосарок на 3 шт., причепів та напівпричепів сільськогосподарських на 2 шт. Однак кількість шин зменшилась, що пов'язано з природним терміном їх використання. Таким чином, можна зробити висновок, що динаміка техніки на підприємстві позитивна.

Тепер перейдемо до аналізу динаміки матеріально-технічного забезпечення ресурсів за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка матеріально-технічного забезпечення у 2021-2023 роках

Найменування	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення 2023р. до 2021р (+/-)	Відхилення 2023р. до 2021р (%)
Бензин моторний,т	15	6	9	-6	60,0
Газойлі(паливо дизельне),т	216	166	141	-75	65,3
Оливи та мастила нафтові,ц	26	48	34	8	130,8
Добрива мінеральні,ц	3523	3789	3032	-491	86,1
Азотні,ц	1309	2214	2802	1493	214,1
В т.ч:					
- аміачна селітра	0	2214	200	200	X
-сульфат амонію,ц	0	0	550	550	X
-карбамід(Сечовина),ц	1072	0	1552	480	144,8
-карбамідно-аміачна суміш(КАС),ц	237	0	500	263	211,0
Комплексні,ц	1114	1575	230	-884	20,6
-нітроамафоска,ц					
Засоби захисту рослин,л	10040	8050	14135	4095	140,8
Інсектициди,л	3469	630	705	-2764	20,3
Фунгіциди	46	370	1625	1579	У 35 раз
Гербіциди,л	2765	3110	6185	3420	223,7
Регулятори росту рослин,л	3760	3940	5620	1860	149,5

Розраховано на основі звітності підприємства

Спостерігаючи за даними таблиці 2.3 можемо бачити суттєві зміни у динаміці. Так, закупівлі бензину зменшилися на 6 тон, що склало 60%, а дизельного палива підприємство закупило менше на 75 тон. Натомість закупівля оливи та нафтових мастил збільшилася на 30,8%. Мінеральних добрив у 2023р. було менше на 13,9%. Збільшилося придбання азотних добрив на 114,1%. Натомість кількість комплексних добрив зменшилася аж на 80%. У 2023р. на 40,8% більше було придбано засобів захисту рослин аніж у 2021р. Хоча кількість інсектицидів яку закупило підприємство зменшилося на 80%. Проте у 35 разів

більше було придбано фунгіцидів. Придбання гербіцидів збільшилося на 123,7%, а регуляторів росту рослин на 49,5%.

Наявність оборотних активів у підприємствах відіграє ключову роль у їх господарській діяльності. Вона впливає на безперервність виробничих та комерційних процесів, фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

Тому давайте розглянемо динаміку оборотних активів за період 2021-2023 років згідно з рисунком 2.2.

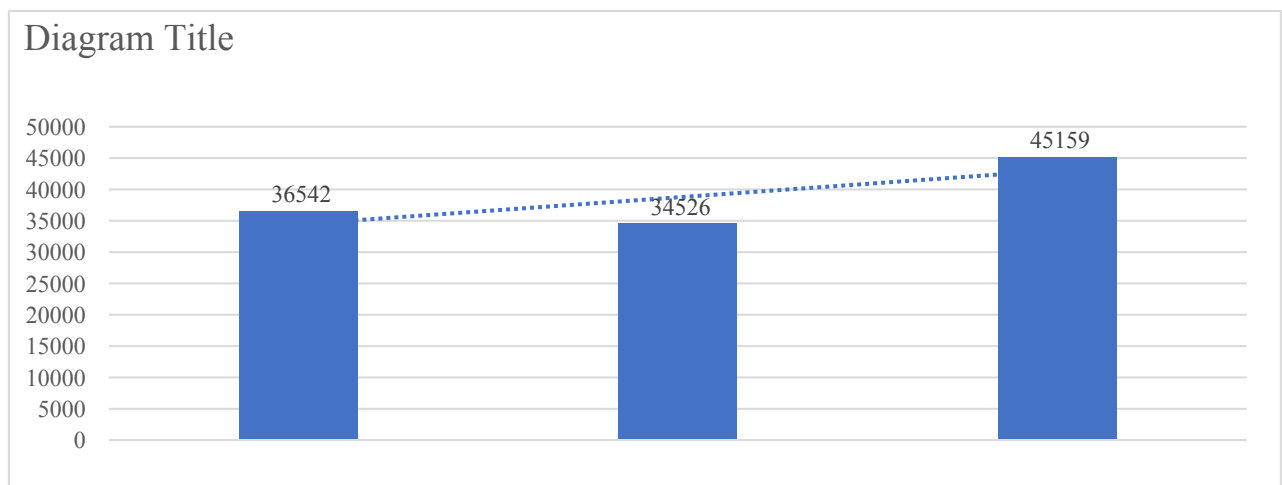

Рисунок 2.2-Динаміка оборотних активів на ПП «Єдність», тис.грн

Побудовано на основі звітності підприємства

У 2023 році вартість оборотних активів зросла майже на 24% порівняно з 2021 роком і склала 8617 тисяч гривень. Рівень забезпеченості робочою силою має велике значення для успішного функціонування підприємства. Наявність достатньої кількості кваліфікованих працівників не лише забезпечує ефективне виконання завдань і підвищення продуктивності, але й впливає на якість продукції, здатність до інновацій та конкурентоспроможність підприємства. Недостатня кількість робочої сили може спричинити затримки, перерви у виробництві і зниження якості продукції, тому важливо забезпечувати оптимальний рівень зайнятості та належну підготовку працівників. Таким чином,

давайте розглянемо динаміку трудових ресурсів за період з 2021 по 2023 рік за таблицею 2.4.

Таблиця 2.4 - Динаміка трудових ресурсів на ПП «Єдність», осіб

Найменування	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+/-) 2023р. до 2021р
Кількість найманих працівників усього по підприємству	58	40	34	-24
У тому числі за видами економічної діяльності				
Вирощування зернових, бобових культур та насіння олійних культур	48	32	30	-18
Розведення ВРХ	3	4	2	-1
Розведення овець і кіз	2	1	1	-1
Розведення свиней	5	3	1	-4

Розраховано на основі звітності підприємства

Спостерігаючи динаміку трудових ресурсів можемо бачити негативні її значення. Так кількість працівників на підприємстві зменшилася на 24 особи. Кількість працівників що займалися вирощуванням зернових, бобових культур та насіння олійних культур зменшилося у кількості 18 чоловік. Для розведення ВРХ менше на 1 працівника, для розведення овець і кіз менше на одного працівника, а для розведення свиней на 4 особи

Власний капітал є одним із ключових факторів, що визначають функціонування підприємства. Він має великий вплив на різні аспекти діяльності, зокрема на фінансову стійкість, можливість розширення та інвестиційну активність. Власний капітал забезпечує підприємство гнучкістю та незалежністю від зовнішніх джерел фінансування, може використовуватись для покриття витрат, розвитку нових проєктів та інвестицій, а також впливає на кредитоспроможність та ризик фінансових проблем. Наявність достатнього власного капіталу є основою стійкого та ефективного функціонування підприємства, сприяючи його зростанню і успіху.

Розглянемо на рис.2.3 динаміку власного капіталу аналізованого підприємства.

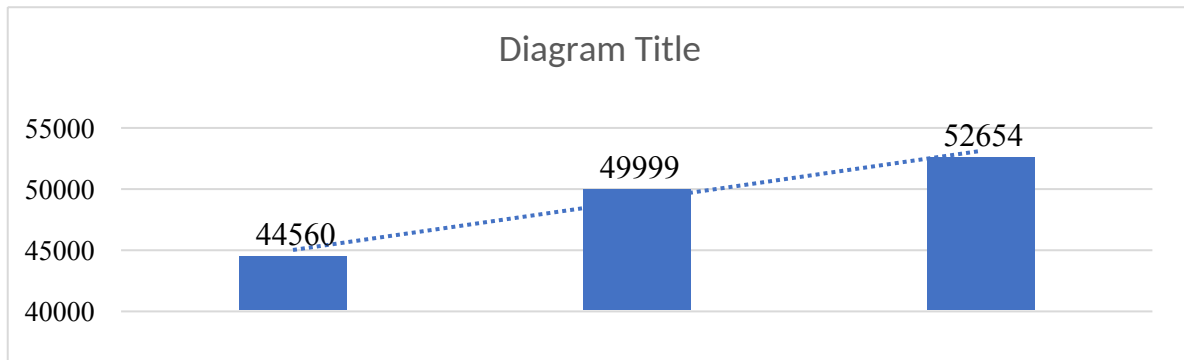

Рисунок 2.3-Динаміка власного капіталу ПП «Єдність», тис. грн

Джерело: побудовано на основі звітності підприємства

За даними рисунку 2.8 власний капітал має позитивну динаміку, у 2022 році порівняно з 2020 його вартість виросла на 18% або 8094 тис.грн

Можемо підвести підсумки, підприємство є прибутковим, має позитивну динаміку власного капіталу та оборотних активів, матеріально-технічна та ресурсна база є достатньою, тому пропозиція реалізації проєкту по виробництву сирів є доцільною.

2.2 Виробництво і переробка продукції рослинництва як середовище управління інвестиційною діяльністю

Досягнення стратегічних цілей підприємства залежить від організаційної структури, яка включає виробничі підрозділи, управління потоками ресурсів у виробничій системі та органи управління з їх взаємозв'язками. У ПП "Єдність" застосовується лінійно-функціональна організаційна структура, що комбінує елементи лінійної та функціональної структур. У цій моделі лінійні підрозділи приймають стратегічні рішення, тоді як функціональні підрозділи надають підтримку, розробляючи різні заходи та плани для управлінських рішень.

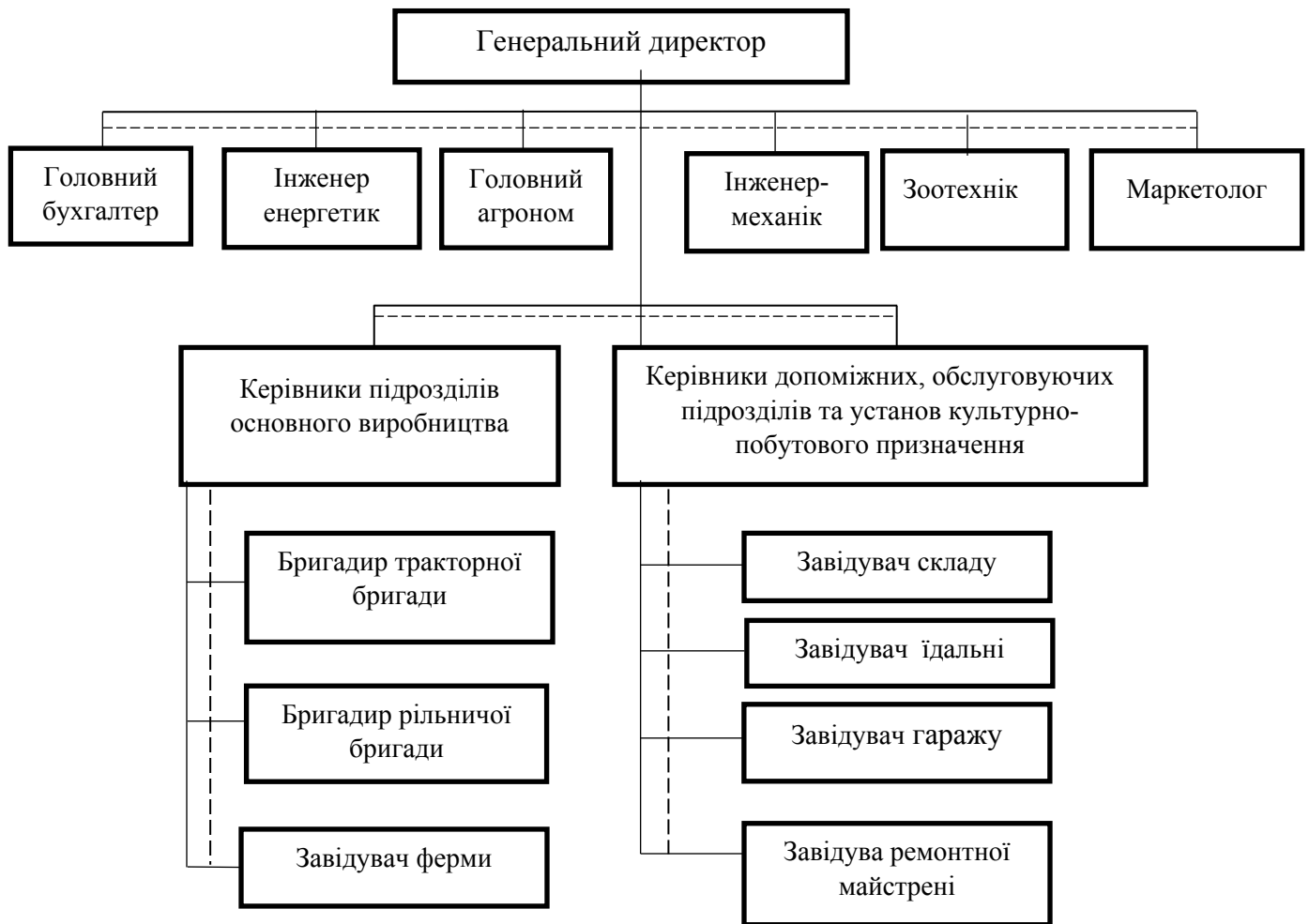

Рисунок 2.4 - Організаційна структура управління ПП «Єдність»

Джерело: побудовано автором

Такий підхід використовується на підприємствах, що діють у стабільних зовнішніх умовах, з масовим типом виробництва та постійним асортиментом продукції.

Управління на такому підприємстві можна розділити на три рівні: вищий (інституційний), середній (управлінський) та нижчий (технічний). Генеральний директор виступає керівником вищого рівня управління, якому підпорядковуються керівники середнього та нижчого рівнів.

На вищому рівні управління розробляють місію та встановлюють цілі організації, обирають стратегію компанії та визначають першочергові завдання

для її виконання. Вони також приймають рішення щодо виходу на нові ринки, впровадження нових товарів, залучення інвестицій, проведення досліджень та розробок і т. д.

Створення та виконання операційних планів і процесів для реалізації рішень, прийнятих вищим керівництвом організації, належить до компетенції проміжного рівня. Головний бухгалтер, енергетик, головний агроном, зоотехнік, маркетолог та інженер-механік є прикладами проміжного менеджменту в "Єдності".

Менеджери нижчого рівня (технічний рівень) - це керівники, які контролюють виконання щоденних завдань та вживають інших необхідних заходів для підтримки безперебійної роботи компанії.

До цієї категорії потрапили бригадири тракторної та рілочної бригади, завідувачі ферми, складу, їдальні, гаражу та ремонтної майстерні. Посадові функції керівників вищого та середнього рівня управління на ПП «Єдність» наявні в додатку Д.

Проаналізувавши організаційну структуру, перейдемо до спеціалізації виробництва, вона означає практику зосередження діяльності організації на створенні певних товарів.[8] Існування сильних стимулів, які спонукають компанію працювати над покращенням своєї конкурентної позиції на ринку в довгостроковій перспективі, передбачає спеціалізацію в одній сфері діяльності на протипагу зосередженню на короткостроковому прибутку та ігноруванню довгострокових стратегічних інтересів суб'єкта господарювання. Для того, щоб забезпечити підвищення продуктивності праці, більш ефективного використання наявного обладнання та концентрацію виробництва, дуже важливо точно визначити спеціалізацію. Визначимо спеціалізацію підприємства використовуючи аналіз вартості і структури чистого доходу по кожному товару (табл. 2.3):

Розглянувши обсяги виробництва на цьому підприємстві, можна оцінити динаміку виготовлення різних видів продукції та зробити висновки про їхній внесок у загальний обсяг виробництва підприємства (табл.2.6).

Таблиця 2.6 - Обсяги виробництва основних видів продукції в ПП "Єдність" , ц

Показники	2021	2022	2023	Відношення 2023 до 2021 у %
Рослинництво загалом	118114,00	69180,00	88036,00	74,53
Культури зернові та зернобобові	95219,00	47222,00	59760,00	62,76
пшениця озима	25706,00	25134,00	33629,00	130,82
ячмінь озимий	7621,00	3562,00	6532,00	85,71
Ячмінь ярий	26830,00	9023,00	7436,00	27,72
Кукурудза на зерно	13138,00	0,00	0,00	0,00
Овес	5522,00	0,00	1459,00	26,42
Культури зернобобові	14102,00	7718,00	10704,00	75,90
Горох	14102,00	7464,00	10704,00	75,90
Культури технічні	4982,00	6699,00	11842,00	237,70
Соняшник	4982,00	6699,00	11842,00	237,70
Культури кормові	15566,00	15259,00	14155,00	90,94
Кукурудза кормова	10250,00	11450,00	11140,00	108,68
Трави багаторічні на сіно	5316,00	2117,00	3015,00	56,72
Сировина рослинна інша	2347,00	0,00	2279,00	97,10
Солома та полова культур зернових	2347,00	1692,00	2279,00	97,10

Розраховано на основі звітності підприємства

Аналіз даних з таблиці 2.6 демонструє зміни обсягів виробництва основних видів продукції у 2023 році порівняно з 2021 роком. Було зафіксовано значне зростання виробництва технічних культур, особливо соняшника на 137%. Також збільшився об'єм виробництва пшениці майже на 31%. Незначно підвищився обсяг виробленої кукурудзи на корм на 8% %. Ці показники вказують на позитивну динаміку виробництва та свідчать про покращення ситуації на підприємстві. Однак негативною динамікою виробництва відміtilись такі культури як ячмінь озимий (зниження обсягів на 15%), ще гірше динаміка у ячміння ярого (на 73%), овсу на 74%, гороху на 24% та трави багаторічної на 44%.

Таблиця 2.7 - Вартість і структура чистого доходу(виручки від реалізації сільськогосподарської продукції)

Показник	2021р.		2022р.		2023р.		В середньому за три роки	
	Тис.грн	%	Тис. грн	%	Тис.грн	%	тис. грн.	%
Культури зернові за зернобобові	23045,77	85,04	19425,5	78,34	35462,36	86,34	25977,87	83,83%
у тому числі пшениця	5780,94	21,33	5569,79	22,46	22267,82	54,21	11206,18	36,16%
кукурудза на зерно	2030,26	7,49	3473,89	14,01		0,00	1834,72	5,92%
ячмінь	6174,54	22,79	3496,48	14,10	7926,49	19,30	5865,84	
овес		0,00	1942,47	7,83	0,54	0,00	647,67	2,09%
просо	905,39	3,34		0,00		0,00	301,80	0,97%
культури зернобобові сушені	8154,64	30,09	4942,86	19,94	5267,51	12,82	6121,67	19,75%
Тварини сг. живі	3940,87	14,54	5059,23	20,40	5369,92	13,07	4790,00	15,46%
у тому числі велика рогата худоба	988,69	3,65	1116,16	4,50	1588,73	3,87	1231,20	3,97%
свині	2440,27	9,01	3576,33	14,42	2971,60	7,23	2996,07	9,67%
вівці	464,31	1,71	366,73	1,48	809,59	1,97	546,88	1,76%
коні	47,59	0,18		0,00		0,00	15,86	0,05%
Молоко від сг. тварин усіх видів, сире	112,31	0,41	310,108	1,25	242,81	0,59	221,74	0,72%
Всього	27098,95	100,00	24794,8	100,00	41075,10	100,00	30989,62	100,00%

Розраховано на основі звітності підприємства

У 2023 році підприємство досягло рекордного рівня виручки, який становив 41 075,10 тисяч гривень, що є найвищим показником за весь період аналізу.

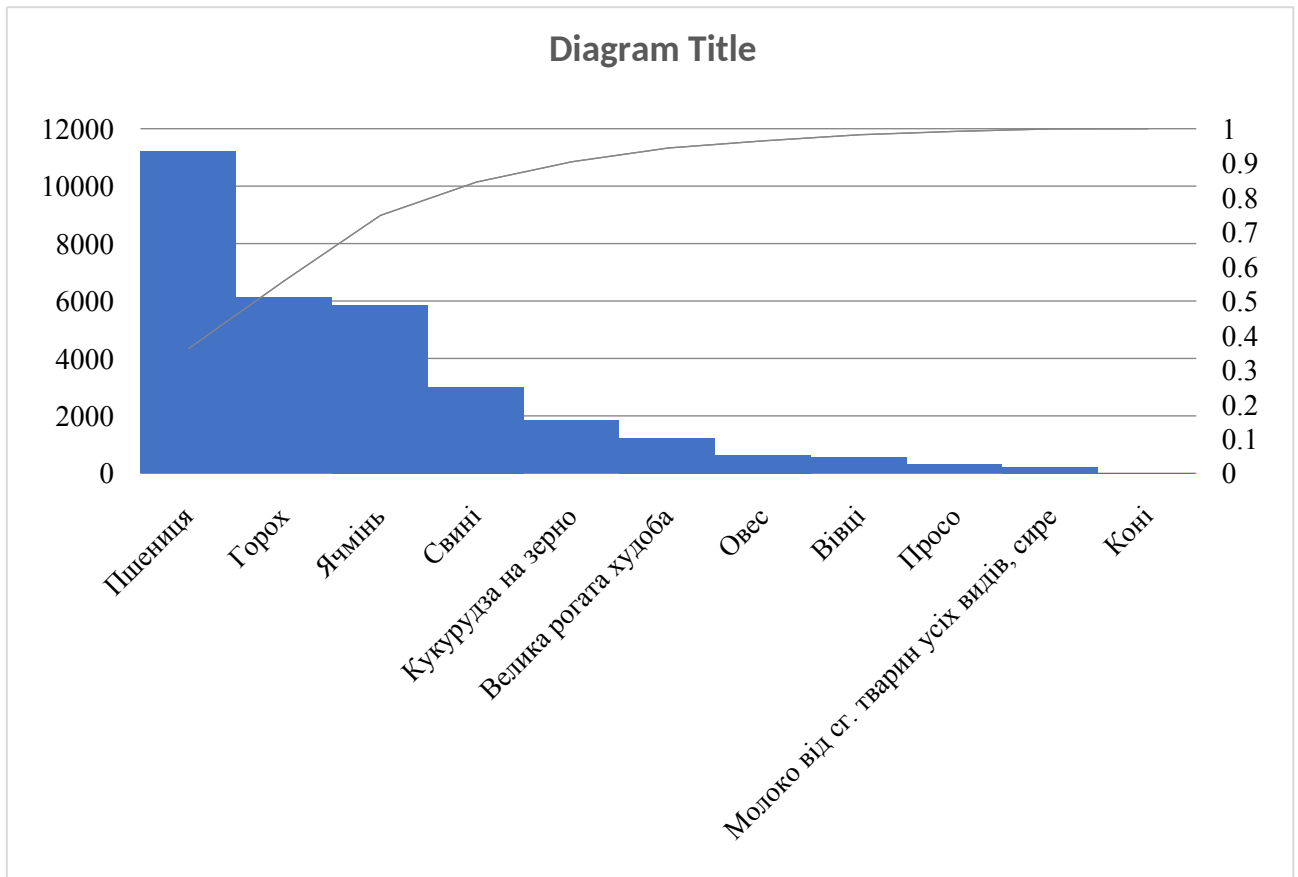

Рисунок 2.5 - Структура чистого доходу від реалізації сільськогосподарської продукції, %

Побудовано на основі звітності підприємства

З малюнку бачимо, що найбільшу суму доходу підприємство отримує від реалізації пшениці її частка в загальному обсязі складає майже 83%, на другому місці за об'ємом доходу від реалізації встановлено горох, він приносить підприємству в середньому 6121,67 тис. грн на рік, третє місце посідає ячмінь займаючи 18,93% загального обсягу доходу.

Оскільки продукція рослинництва становить найбільшу частку в загальному виробництві, підприємство можна вважати спеціалізованим на вирощуванні рослин.

Зокрема, воно спеціалізується на виробництві зернових та зернобобових культур, які становлять 84% від загального обсягу виробництва. Тваринництво

також присутнє, але його обсяги реалізації становлять лише 10-20%. У 2023 році підприємство не вирощувало просо, кукурудзу на зерно, насіння ріпаку та кользи, а не замймалось вирощуванням коней, що у загальному мали малу частку. Для оцінки рівня стабільності ПП "Єдність" з урахуванням його спеціалізації можна використати коефіцієнт зосередження товарного виробництва (K_3), який обчислюється за визначеною формулою.

(2.1)

$$K_3 = \frac{100}{\sum P_i(2N_i - 1)},$$

де P_i - відсоткова частка i -ї галузі в структурі товарного випуску;

N_i – порядковий номер i -тої галузі в ранжованому ряді.

$$K_3 = 36,16 \cdot (2 \cdot 1 - 1) + 19,75 \cdot (2 \cdot 2 - 1) + 18,93 \cdot (2 \cdot 3 - 1) + 9,67 \cdot (2 \cdot 4 - 1) + 3,97 \cdot (2 \cdot 5 - 1) + 1,76 \cdot (2 \cdot 6 - 1) = 0,32$$

Розрахунок коефіцієнта спеціалізації, в якому враховано усі товарні галузі, зрозуміло, що цей показник $= 0,32$, що свідчить про середній рівень спеціалізації виробництва

Основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом здійснення виробничих та інших господарських операцій. Важливим аспектом виробничої діяльності є виготовлення товарів та послуг, які відповідають ринковому попиту. Обсяги виробництва, виражені у натуральних або вартісних показниках, є ключовими даними, що відображають кількість виготовленої продукції та активність підприємства на ринку.

Ці дані є важливими для оцінки ефективності підприємства, його здатності задовольнити попит і забезпечити прибуток. Аналіз обсягів виробництва дозволяє виявити тенденції, порівнювати продукцію, а також визначити проблемні або перспективні напрями діяльності. Він також служить основою для розробки стратегій розвитку та управлінських рішень, спрямованих на

підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємства.

2.3 Аналіз фінансово-інвестиційних можливостей розвитку виробництва палевних пелет

Аналіз динаміки фінансових результатів – це цінний інструмент, що дозволяє глибоко дослідити зміни фінансових показників підприємства протягом певного періоду. Він дає можливість оцінити тенденції у фінансовому стані підприємства, зрозуміти його динаміку розвитку, виявити фактори, які впливають на його ефективність, ідентифікувати сильні та слабкі сторони та прийняти обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на поліпшення фінансового стану та забезпечення стійкості бізнесу.

Вивчення динаміки фінансових результатів є невід'ємною частиною ефективного управління підприємством.

Таблиця 2.12 - Динаміка фінансових результатів діяльності ПП "Єдність", тис. грн.

Показники	2021р.	2022р.	2023р.	2023р. До 2021р.,%
Чистий дохід від реалізації продукції	27109	32709	58228	214,79
Собівартість реалізованої продукції	21636	28977	54750	253,05
Валовий прибуток	5473	3732	3478	63,55
Інші операційні доходи	592	35	791	133,61
Інші операційні витрати	624	94	2019	323,56
Інші доходи	275	9	0	0,00
Інші витрати	277	1027	657	237,18
Чистий прибуток(збиток)	5439	2655	1653	30,39

Розраховано на основі звітності підприємства

Аналіз таблиці 2.12 свідчить про стійке зростання фінансових показників ПП "Єдність" протягом трьох років. За 2023 рік чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 114% або став на рівні 58228 тис. грн. порівняно з 2021 роком.

При цьому важливо зазначити, що собівартість реалізованої продукції та інші витрати також зросли. Собівартість збільшилась на 253% у 2023 році порівняно з 2021 роком, а інші витрати – на 223%.

Незважаючи на це, підприємство демонструє загальне покращення фінансових результатів. 2022 рік став рекордним за показником чистого прибутку, який сягнув 5439 тис. грн. У 2023 році чистий прибуток дещо зменшився до 1653 тис. грн., але враховуючи політичну ситуацію та взагалі вплив зовнішніх чинників це абсолютно обгрунтовано..

Важливо й надалі ретельно аналізувати фінансові показники та вживати заходів для оптимізації витрат, щоб закріпити позитивні результати та забезпечити стійкий розвиток ПП "Єдність" у майбутньому..

Різке коливання фінансових показників ПП "Єдність" може бути пояснено декількома ключовими факторами : несприятливі погодні умови, а саме посушливий клімат негативно вплинув на врожайність, призвівши до значних втрат.

Агресія Російської Федерації , активні військові дії та геополітичні конфлікти мали суттєвий вплив на діяльність підприємства. Наслідки агресії включають - зниження попиту на продукцію, порушення логістичних ланцюгів постачання та збуту. П огіршення інвестиційного клімату., загальну нестабільність в економіці.

Фінансові коефіцієнти – це своєрідні "індикатори", які дають змогу комплексно оцінити фінансовий стан та результативність діяльності ПП "Єдність". Вони, немов рентген, просвічують різні аспекти фінансової діяльності

підприємства, дозволяючи зробити висновки щодо його: Ефективності, наскільки раціонально використовуються ресурси та досягаються цілі.

Ліквідності – це здатність виконувати короткострокові зобов'язання. Стабільності - стійкість до негативних впливів зовнішнього середовища. Рентабельності, або прибутковості інвестованих коштів. Детальний аналіз фінансових коефіцієнтів (див. табл. 2.13)

Аналіз ресурсного потенціалу ПП "Єдність" показав наявність значного авансованого капіталу на кінець 2023 року, який становить становили майже 50 млн. грн. При цьому помітне його неефективне використання, адже підприємство зазнало збитків понад 4 млн. грн. у 2023 році.

Підприємство є платоспроможним, адже коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормативному значенню. Повільний оборот капіталу свідчать запаси, які перевищують 30 млн. грн. та становлять майже 75% від авансованого капіталу.

Отже, ПП "Єдність" має достатньо власних коштів для фінансування інвестиційного проекту. Необхідно покращити ефективність використання капіталу та управління запасами. Це дозволить підвищити прибутковість та стійкість підприємства.

Таблиця 2.13 – Фінансові коефіцієнти ПП «Агрофірма «Єдність»

<i>Коефіцієнт</i>	<i>На початок звітного періоду</i>	<i>На кінець звітного періоду</i>	<i>Абсолютне відхилення(р.2-1)</i>	<i>Нормативний (оптимальний) рівень</i>
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	0,26	0,25	-0,01	0,2-0,25
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,26	0,34	0,08	0,8-1,0
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	115,09	121,09	6,00	2,0-2,5

Продовження таблиці 2.13

Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	0,54	0,74	0,27	>1,0 зростання
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,66	0,78	0,12	Зростання
Коефіцієнт заборгованості (фінансового ризику)	0,01	0,02	0,01	<1,0
Коефіцієнт поточної заборгованості	1	1	0	-
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,97	0,99	0,02	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1	1	0	>0,5
Показники рентабельності	2022 р.	2023 р.	х	х
Валовий прибуток(збиток)	3732	3478	х	х
Чистий прибуток(збиток)	2655	1653	х	х
Рівень збитковості реалізовано продукції	9,57	8,57	х	х
Рентабельність капіталу,%	10,9	8,78	х	х

Джерело: Розраховано авторами за даними фінансової звітності підприємства

Розглянемо надалі динаміку цін на досліджуваному підприємстві, адже це важливий фактор формування конкурентоспроможності підприємства

Таблиця 2.18- Ціни реалізації продукції ПП «Єдність», грн/ц

Вид продукції	2022 р.	2023р.	2023 р. у % до 2022 р.
Пшениця озима	537,39	539,24	100,34
Кукурудза на зерно	668,57	566,06	84,67
Ячмінь	453,56	0	0,00
Овес	530,73	541	101,94
Горох	721,16	613,21	85,03
Насіння соняшнику	1764,95	1310,43	74,25
ВРХ	4326,21	5516,4	127,51
Свині	6812,06	6530,98	95,87
Вівці	4584,13	4352,65	94,95
Молоко	1926,14	2093,21	108,67
Середнє значення	2232,49	2206,32	98,83

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

У сучасному конкурентному середовищі підприємства часто вдаються до розширення асортименту продукції з метою залучення нових клієнтів. Однак, такі рішення можуть потребувати значних інвестицій та часу, не завжди приносячи очікуваних результатів.

Для ефективного розподілу ресурсів та обґрунтованого стратегічного планування підприємства використовують аналіз типу ABC. Цей метод дозволяє класифікувати продукцію за рівнем прибутковості та витратами на її виробництво. Важливо зазначити, що перед плануванням обсягів виробництва необхідно провести детальний маркетинговий аналіз. Він включає вивчення попиту на продукцію, аналіз конкурентів, оцінку ринкових можливостей та визначення цільової аудиторії. Це дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо виробництва, збуту та ціноутворення.

Окрім вищезазначеного, забезпечення доступності необхідних матеріальних ресурсів та кваліфікованого персоналу є ключовими аспектами ефективного управління. Це передбачає ретельне планування постачання сировини, контроль витрат та пошук найбільш вигідних постачальників.

Таким чином, маркетинговий аналіз та аналіз типу ABC виступають як цінні інструменти для підприємств. Вони допомагають визначити стратегічні пріоритети, ефективно розподіляти ресурси та приймати обґрунтовані рішення, спрямовані на зростання та розвиток бізнесу.

Таблиця 2.20- Вихідні дані для ABC – аналізу асортиментних груп сільськогосподарської продукції ППА «Єдність»

№	Вид продукції	В середньому за 3 роки, ц	Ціни, грн
1	Пшениця озима	28156,33	539,24
2	Кукурудза на зерно	4379,33	566,06
3	Ячмінь	20334,67	0,00
4	Овес	2327,00	541,00
5	Горох	10756,67	613,21
6	Насіння соняшнику	7841,00	1310,43

Продовження таблиці 2.20			
7	ВРХ	288,00	5516,40
8	Свині	455,00	6530,98
9	Вівці	186,00	4352,65
10	Молоко	116,00	2093,21

Розраховано на базі звітності підприємства

Судячи з даної таблиці підприємство займається виробництвом 10 видів продукції, шість з них відносяться до рослинництва, чотири до тваринництва. Враховуючи ціну на обсяг виробництва розрахуємо та сформуємо повну матрицю аналізу:

Таблиця 2.21- Розрахункова матриця АВС аналізу

№	Вид продукції	В середньому за 3 роки	Ціни, грн	Дохід	Питома вага	Частка найменувань у загальному обсязі	Група	Питома вага групи
1	Пшениця озима	28156,33	539,24	22267,82	35,75	20%	А	63,36
6	Насіння соняшнику	7841,00	1310,43	17191,55	27,60			
3	Ячмінь	20334,67	453,56	7926,49	12,73	30%	В	26,76
5	Горох	10756,67	613,21	5267,51	8,46			
2	Кукурудза на зерно	4379,33	566,06	3473,88	5,58			
8	Свині	455,00	6530,98	2971,59	4,77	50%	С	9,88
7	ВРХ	288,00	5516,40	1588,73	2,55			
9	Вівці	186,00	4352,65	809,59	1,30			
4	Овес	2327,00	541,00	541,00	0,87			
10	Молоко	116,00	2093,21	242,81	0,39			

Джерело: розраховано автором на базі звітності підприємства

Після проведення АВС-аналізу стало очевидним, що група "А" включає продукцію, таку як пшениця озима та насіння соняшнику, яка приносить підприємству 64% прибутку. До групи "В" увійшли кукурудза на зерно, але підприємство в деяких роках відмовилось від його виробництва, також входить ячмінь та горох, які приносять ще 27% прибутку. А до групи "С" входять свині, ВРХ, вівці, молоко та овес.

Окрім ABC-аналізу, для оцінки продуктового портфеля підприємства можна використовувати "Матрицю БКГ" (BCG Matrix). Цей інструмент дозволяє швидко ідентифікувати перспективні та "слабкі" види продукції.

Матриця БКГ ґрунтується на двох ключових показниках:

- Відносна частка ринку: частка ринку, яку займає продукт в порівнянні з конкурентами.
- Темпи зростання ринку: швидкість зростання ринку, на якому реалізується продукт.

Перейдемо до розрахунку даної методики:

Таблиця 2.22- Розрахункові дані для позиціювання товарної продукції ПП «Єдність», в матриці БКГ (BCG)

Види продукції	2021 р.		2022р.		2023р.		В середньому 2021-2023р.		Об'єм продаж у конкурента	Темп росту ринку	Доля ринку
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%			
1.Пшениця	5780,94	26,94	5569,79	22,93	22267,82	42,02	11206,18	34,04	13125,40	98,50	0,85
2. Овес	12,00	0,06	1942,47	8,00	0,54	0,00	651,67	1,98	348,60	0,50	1,87
3.Ячмінь	6174,54	28,77	3496,48	14,39	7926,49	14,96	5865,84	17,82	5678,50	78,60	1,03
4.Насіння соняшнику	5487,50	25,57	7914,04	32,58	17191,55	32,44	10197,70	30,98	6712,80	98,54	1,52
5.ВРХ	988,69	4,61	1116,16	4,59	1588,73	3,00	1231,20	3,74	1539,20	241,51	0,80
6.Свині	2440,27	11,37	3576,33	14,72	2971,60	5,61	2996,07	9,10	1889,40	175,92	1,59
7.Вівці	464,31	2,16	366,73	1,51	809,59	1,53	546,88	1,66	394,40	131,58	1,39
8.Молоко	112,31	0,52	310,11	1,28	242,81	0,46	221,74	0,67	548,00	148,50	0,40
Реалізованої продукції всього	21460,57	100,00	24292,11	100,00	52999,14	100,00	32917,27	100,00	30236,30	121,71	1,09

Створено на основі власних розрахунків

Матриця БКГ поділена на чотири квадранти, кожен з яких має свою назву та описує стан продукції та рекомендовані дії:

1. "Зірки" (верхній лівий кут):

- Характеристики: висока частка ринку, швидко зростаючий ринок.
- Переваги: висока рентабельність, значний потенціал зростання.

- Рекомендації: інвестувати в збереження лідерських позицій, розширення асортименту.

2. "Знаки питання" (верхній правий кут):

- Характеристики: висока частка ринку, повільно зростаючий ринок.
- Переваги: можливість зростання при інвестуванні.
- Рекомендації: провести детальний аналіз ринкових перспектив, прийняти рішення про інвестування або ліквідацію.

3. "Собаки" (нижній правий кут):

- Характеристики: низька частка ринку, повільно зростаючий ринок.
- Недоліки: низька рентабельність, високі витрати.
- Рекомендації: розглянути можливість ліквідації або зниження витрат.

4. "Дійні корови" (нижній лівий кут):

- Характеристики: висока частка ринку, повільно зростаючий ринок.
- Переваги: стабільний дохід, мінімальні витрати.
- Рекомендації: підтримувати конкурентні переваги, доїти "корову" до максимуму.

Матриця БКГ дозволяє керівництву підприємства оцінити конкурентне становище продукції: визначити лідерів, аутсайдерів та продукти, які потребують втручання, розробити стратегії розвитку для кожного продукту: спрямувати інвестиції на перспективні продукти, підтримати стабільні продукти та ліквідувати проблемні. І приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів: зосередити увагу та кошти на продуктах з найвищим потенціалом прибутку.

Розглянемо матрицю БКГ на рисунку 2.8:

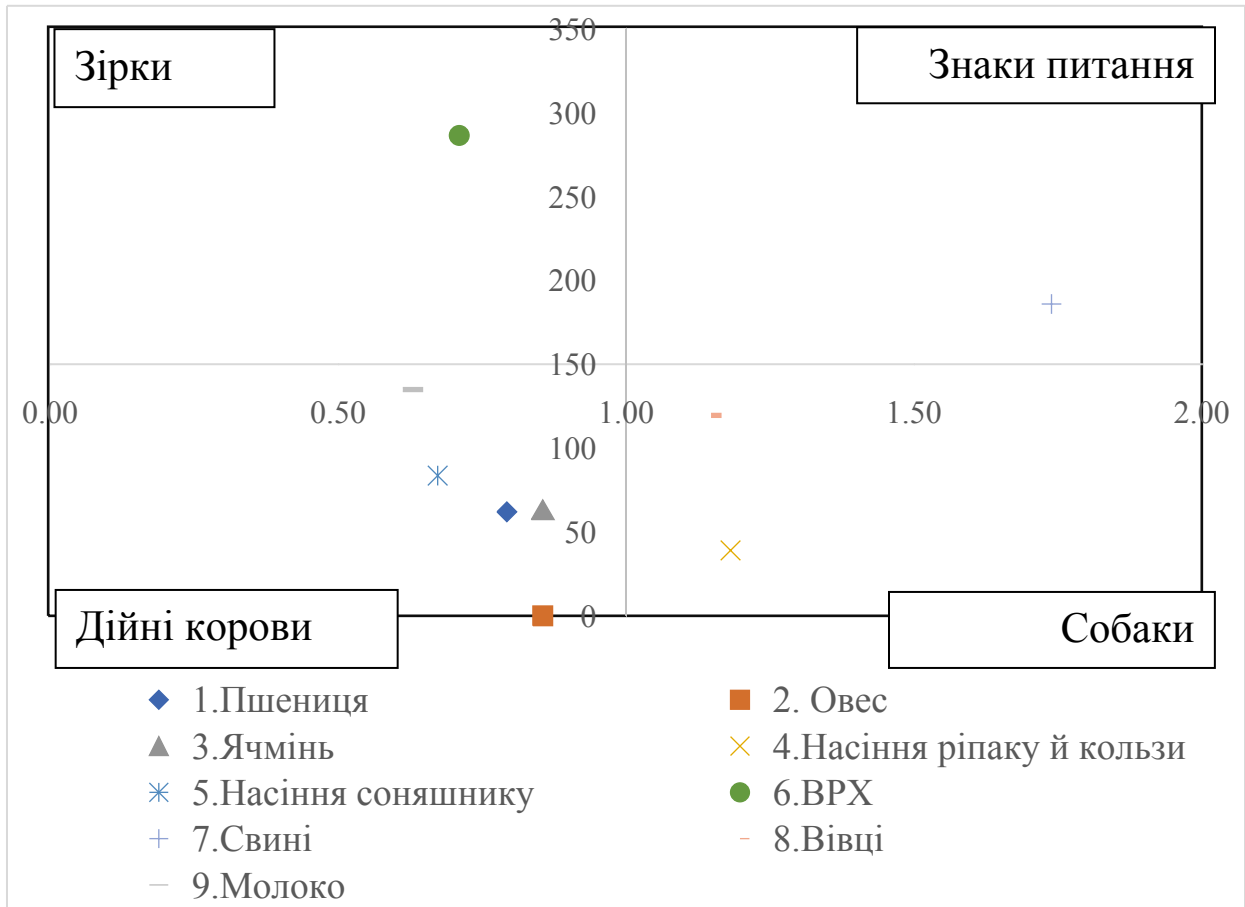

Рисунок 2.8-Позиціювання товарів ПП «Єдність», у матриці БКГ (BCG)

Джерело: створено на основі власних розрахунків

Згідно з аналізом даних на рисунку 2.8, продукцію ПП "Єдність" можна поділити на чотири групи:

- "Зірки": Дійні корови (найбільша група, що приносить найбільший прибуток).
- "Знаки питання": Свині (потребують додаткового вивчення та інвестицій).
- "Собаки": Овці та насіння ріпаку (нерентабельні, рекомендується припинити виробництво).
- "Корови доїння": Пшениця, насіння соняшнику, ячмінь та овес (приносять стабільний прибуток).

На основі аналізу рекомендується підприємству:

- Припинити виробництво гороху, овець та овсу. Ця продукція потребує значних витрат, але не генерує достатнього прибутку.
- Ретельно вивчати динаміку продукції "Знаків питання" (молоко, свині, ВРХ). Це дозволить визначити, чи є потенціал для збільшення їхньої рентабельності.
- Інвестувати в "Зірки" (пшениця, насіння соняшнику, ячмінь). Ця продукція приносить стабільний прибуток і має потенціал для зростання.

РОЗДІЛ III

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ РОСЛИННИЦТВА В ПП АГРОФІРМІ «ЄДНІСТЬ»

3.1 Ринкові передумови реалізації інвестиційного проєкту з виробництва паливних пелет

Сучасна економіка функціонує у складних умовах, де забезпечення стабільного розвитку та стійкості підприємств вимагає ефективного управління ресурсами та гнучкого реагування на виклики зовнішнього середовища. Одним із ключових аспектів економічної безпеки є енергетична безпека, яка забезпечує безперебійне постачання енергії для всіх секторів господарства. Для підприємств це означає необхідність мати доступ до стабільних та доступних джерел енергії, що дозволяє підтримувати виробничі процеси, знижувати витрати та підвищувати конкурентоспроможність.

У контексті війни в Україні та дефіциту газопостачання питання енергетичної безпеки набуває критичного значення. Воєнний стан призводить до руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів та значного підвищення цін на традиційні енергоносії, зокрема на природний газ. У цих умовах підприємства змушені шукати альтернативні джерела енергії, які б забезпечили їхню автономність та стійкість.

Виробництво паливних пелет є однією з перспективних альтернатив, що може задовольнити потреби в енергії в умовах дефіциту газу. Паливні пелети, виготовлені з відновлюваної біомаси, є екологічно чистим видом палива з високою енергетичною ефективністю. Вони можуть бути використані для опалення та виробництва електроенергії, що робить їх привабливим варіантом для підприємств, які прагнуть забезпечити власну енергетичну безпеку.

Реалізація інвестиційного проекту з виробництва паливних пелет у ПП Агрофірмі «Єдність» відкриває нові можливості для задоволення внутрішнього попиту на енергію та зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів.

Важливими ринковими передумовами для цього проекту є високий попит на альтернативне паливо, спричинений дефіцитом газопостачання, сприятлива державна політика щодо підтримки відновлюваної енергетики та наявність сировинної бази для виробництва пелет.

Розпочнемо з аналізу оцінки потреб у твердому паливі, а саме пелетах паливних.

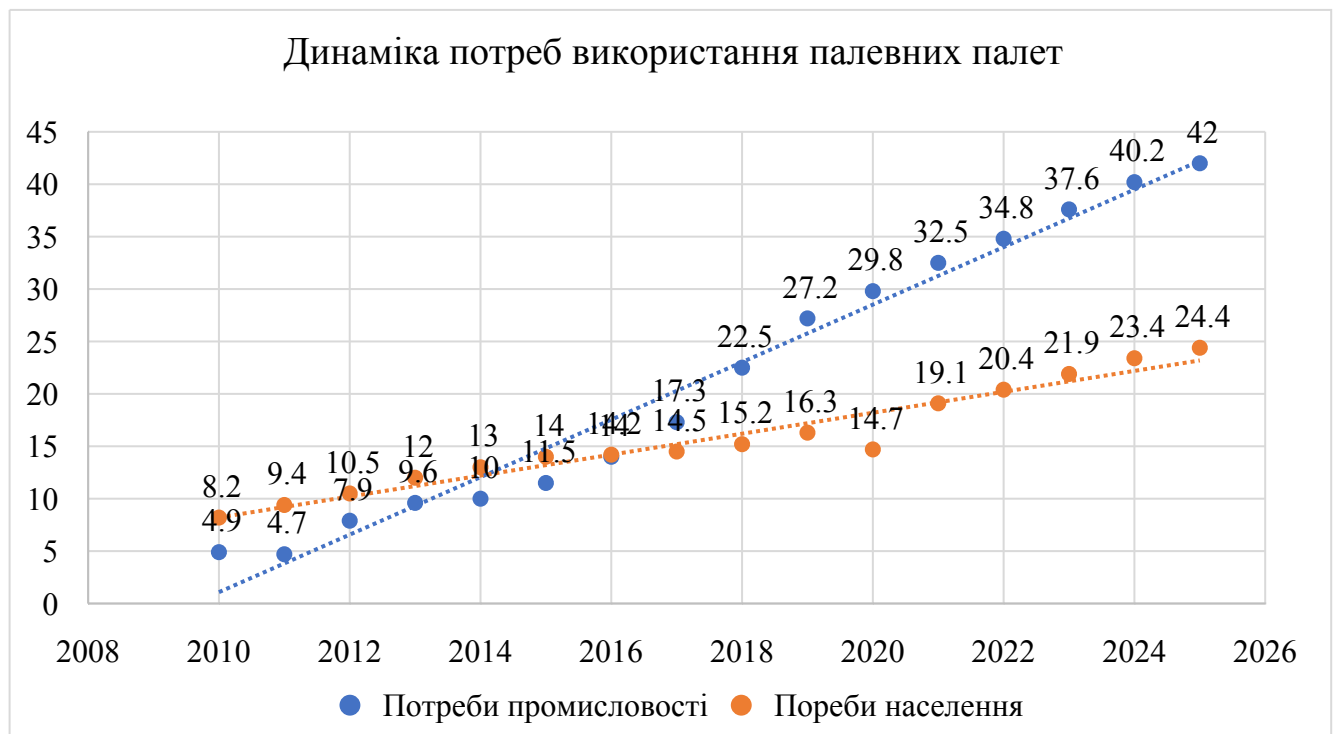

Рисунок 3.1 – Динаміка потреб населення та промисловості у використанні паливних пелет

Джерело: сформовано автором на базі [37]

Аналізуючи динаміку споживання пелет у промисловості та побутовому секторі, ми помітили, що з 2010 по 2016 роки потреби населення перевищували потреби промисловості. Однак після 2016 року тенденція змінилася, і попит з боку підприємств почав перевищувати попит з боку населення.

Прогнозуючи потребу промисловості у 2025 році, ми бачимо значне зростання майже на 857% у порівнянні з 2010 роком. Споживання населення також зростає, але меншою мірою – на 198% порівняно з 2010 роком.

Така ситуація могла сформуватися за рахунок кількох факторів. По-перше, енергетична криза та зростання цін на природний газ змушують підприємства шукати альтернативні джерела енергії, щоб знизити витрати та забезпечити стабільне енергопостачання.

По-друге, зростання екологічної свідомості сприяє тому, що промислові компанії дедалі більше переймаються екологічними стандартами та намагаються зменшити викиди вуглекислого газу, переходячи на відновлювані джерела енергії, такі як пелети.

Державні програми підтримки також відіграють важливу роль, стимулюючи використання відновлюваних джерел енергії, що сприяє переходу підприємств на пелети. Крім того, технологічні інновації в удосконаленні технологій виробництва та використання пелет роблять їх більш доступними та економічно вигідними для промислових підприємств.

Нарешті, збільшення інвестицій у виробництво пелет призводить до зростання пропозиції, що також сприяє збільшенню їх споживання промисловими підприємствами.

Ці фактори разом вплинули на зміну структури попиту на пелети, зумовивши більш стрімке зростання споживання з боку промисловості порівняно з побутовим сектором.

Помітно, що ринок паливних пелет демонструє динамічний розвиток протягом останніх років, що зумовлено низкою факторів. Далі ми проаналізуємо очікувані зміни на ринку паливних пелет, зосередившись на трьох ключових показниках: попит, пропозиція та ціна.

Дані будуть представлені на рисунку 3.2, що дасть нам можливість візуалізувати динаміку розвитку ринку та зробити обґрунтовані висновки щодо його майбутнього.

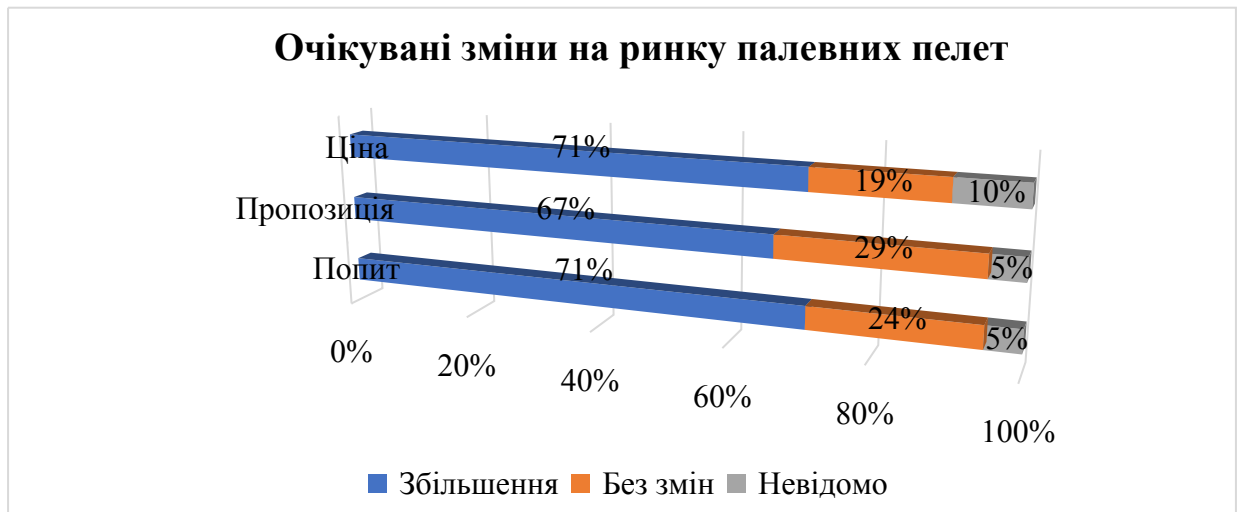

Рисунок 3.2 - Уявлення про очікуваний попит, пропозицію та ціни на ринку

Джерело: сформовано на базі [31]

Аналіз даних з малюнка 3.2 показує позитивну тенденцію до зростання показників на ринку паливних пелет. 71% інвесторів прогнозують підвищення цін та загальний попит на продукцію, а 67% очікують збільшення пропозиції. Водночас, до 29% інвесторів вважають, що ціна, пропозиція та попит на ринку залишаться без змін. Ці дані свідчать про загальну впевненість у зростанні ринку, хоча частина інвесторів все ще дотримується обережної позиції щодо стабільності ринку.

Далі проаналізуємо медіанне значення ціни на палети за даними опитаних постачальників. Дані представлені на малюнку 3.2. Цей аналіз допоможе нам краще зрозуміти цінову динаміку на ринку паливних пелет з точки зору постачальників та виявити основні фактори, що впливають на ціноутворення. Особлива увага приділяється медіанному значенню, яке є надійним показником центральної тенденції та дозволяє зменшити вплив екстремальних значень на

загальний аналіз. Це допоможе нам отримати більш точне уявлення про середньоринкову ціну та можливі коливання в майбутньому.

Данні подані на рисунку 3.3:

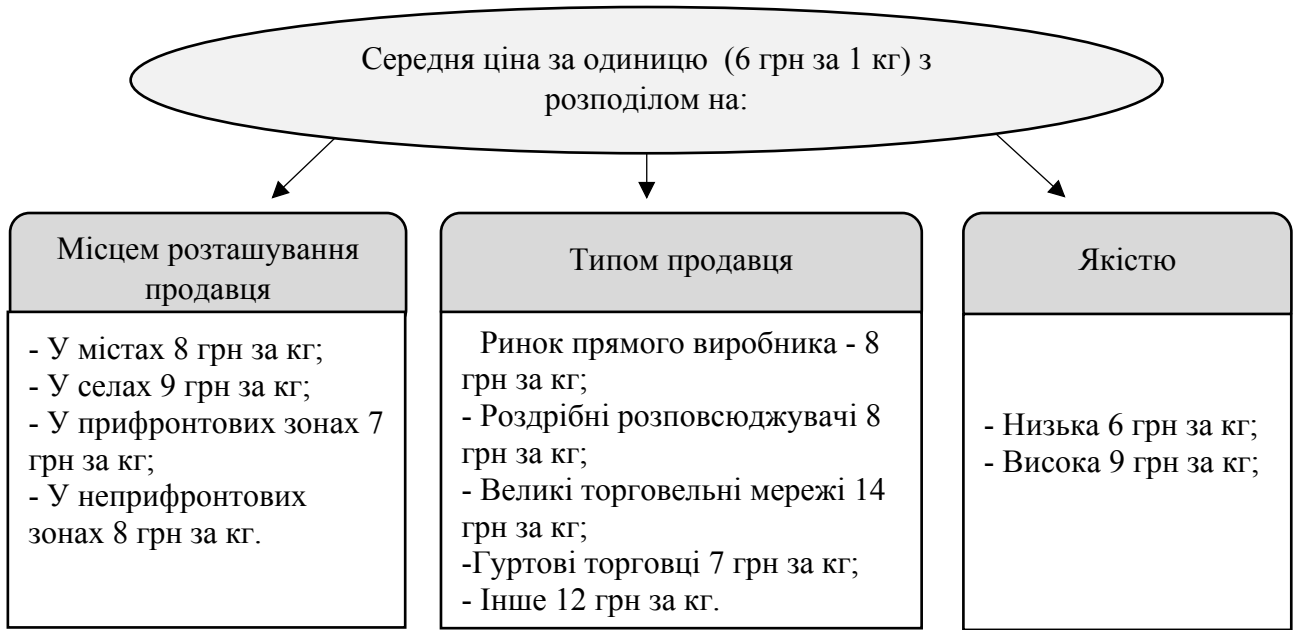

Рисунок 3.3 – Класифікація середньої ціни на одиницю ваги палевних пелет

Джерело: сформовано автором на базі [36]

Проаналізувавши рисунок можемо стверджувати, що існує три загальні класифікаційні ознаки середніх цін палевних пелет – за місцем розташування продавця, за типом продавця та за якістю. Палети низької якості на ринку будуть коштувати в межах 6 грн, натомість ціна на якісні палетидосягає 9 грн за кг. Також цікаво, що великі торговельні мережі встановлюють ціну на рівні 14 грн за кг, а найнижчу ціну мають гуртові торговці з вартістю в 7 грн за одиницю, за місцем розташуванням найнижчий показник мають продавці у прифронтових зонах встановлюючи ціну на рівні 7 гривень, а найдорожча ціна у селах в розмірі 9 грн.

Ринок паливних пелет, безумовно, відображає складність регіональних варіацій. Ціна, попит і пропозиція можуть відрізнятися значно в залежності від різноманітних факторів, таких як кліматичні умови, доступність деревини або

інших вихідних матеріалів для виробництва пелет, технологічні можливості, економічний статус регіону та навіть енергетична політика держави. Регіональні відмінності можуть бути особливо важливими для споживачів і виробників паливних пелет. Наприклад, у виробництві пелет може бути вигідно використовувати лісові залишки або сільськогосподарські відходи як джерело сировини. Тому регіони з більшим обсягом лісів або сільськогосподарських угідь можуть мати перевагу з точки зору виробництва паливних пелет.

Щодо споживачів, регіональні відмінності можуть впливати на цінову конкурентоспроможність паливних пелет порівняно з альтернативними джерелами енергії. Наприклад, у регіонах з великою кількістю сонячних днів або вітрових умов, вартість електроенергії може бути конкурентноспроможною порівняно з паливними пелетами, що може впливати на попит на них.

Отже, аналіз середніх цін за областями на рисунку 3.4 може допомогти виявити цільові ринки для виробників та споживачів паливних пелет, а також розуміти, як різноманітні фактори регіонального характеру впливають на цінову динаміку цього ринку.

Рисунок 3.4 – Статистика середньої ціни паливних пелет за областями

Джерело: [35]

Помітно, що ціна в Одеській області є середньостатичною порівняно з іншими областями країни, вартість встановлена на рівні 8-10 грн, найбільшу середню ціну мають Полтавська, Житомирська, Тернопільська, Івано-Франківськ, Закарпатська та Чернівецька області. Найнижчі ціни встановлені по таким областям як Вінницька, Хмельницька, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська та Харківська області. З аналізу можемо стверджувати, що буде доцільно реалізовувати товари на ринках тих областей які мають найвищу середню ціну за кг наприклад у Житомирській, Полтавській чи Запорізькій областях.

Аналіз основних конкурентів у виробництві паливних пелет в Одеській області допоможе отримати уявлення про ключові гравці на ринку, їхні переваги та слабкі сторони, а також визначити можливі ніші або можливості для покращення конкурентоспроможності. У цьому контексті таблиця 3.1 надасть зручну форму для порівняння основних характеристик конкуруючих компаній.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика конкурентів з виробництва паливних пелет

Компанія	Місто	Сировина	Ціна (за тонну)	Обсяг виробництва (тонн/рік)	Відгуки
ТОВ "Біоенерго"	м. Одеса	Деревина, солома, лушпиння соняшнику	7 000 грн	50 000	Переважно позитивні
ТОВ "Еко-Пелети"	м. Білгород-Дністровський	Деревина твердих порід	6 500 грн	20 000	Позитивні
ТОВ "Пелетний завод"	м. Арциз	Солома, відходи сільського господарства	5 500 грн	15 000	Позитивні
ТОВ "Деревообробка"	місто Білгород-Дністровський	Відходи деревообробки	6 000 грн	30 000	Нейтральні
ТОВ "Біопаливо"	м. Южне	Лушпиння соняшнику	5 000 грн	25 000	Позитивні

Джерело: сформовано автором

Розглянемо ключові параметри конкурентів у виробництві паливних пелет в Одеській області.

ТОВ "Біоенерго" з Одеси є лідером з обсягом виробництва в 50 000 тонн на рік, пропонуючи свою продукцію за 7 000 грн за тонну.

ТОВ "Деревообробка" з Подільська, хоча має менший обсяг виробництва у порівнянні з "Біоенерго", - 30 000 тонн на рік, він пропонує свої пелети за 6 000 грн за тонну.

ТОВ "Біопаливо" з Южного, яке також має значний обсяг виробництва - 25 000 тонн на рік, пропонує свою продукцію за 5 000 грн за тонну.

ТОВ "Еко-Пелети" з Білгород-Дністровського та ТОВ "Пелетний завод" з Арцизу виробляють менше пелет, відповідно 20 000 тонн та 15 000 тонн на рік, і пропонують їх за 6 500 грн/тонну та 5 500 грн/тонну відповідно.

Таке порівняння дає можливість виділити лідера за обсягом виробництва, а також виявити компанії, які можуть бути конкурентоспроможнішими з точки зору ціни за одиницю продукції.

Враховуючи наведену вище інформацію, можемо зробити висновок, що проект з виробництва паливних пелет має потенціал стати привабливим інвестиційним варіантом. Основна ідея цього проекту полягає в забезпеченні двох важливих варіантів диверсифікації для аграрного підприємства. По-перше, це можливість відмови від газового утеплення, що є затратним і може бути неефективним в умовах коливань цін на газ. По-друге, виробництво паливних пелет може стати додатковим джерелом прибутку через їхню реалізацію як товару в упаковці по 100 кг. У контексті сучасних умов, зокрема враховуючи воєнний стан та його вплив на газопостачання та електропостачання, цей проект стає ще більш доцільним. Відмова від газу на користь більш стабільного та економічного джерела енергії, такого як паливні пелети, може забезпечити енергетичну незалежність підприємства і зменшити його залежність від

зовнішніх факторів. Таким чином, цей проект не лише сприятиме реалізації, а й допоможе в побудові стійкої енергетичної стратегії, що є ключовою умовою успішного функціонування у складних умовах сучасного енергетичного ринку.

3.2 Управління операційними процесами у виробництві палевних пелет

Палевні пелети, як ефективне джерело альтернативної енергії, здобули значну популярність у виробничих та домашніх умовах. Вони є важливим компонентом стратегії збереження енергії та зменшення залежності від традиційних джерел палива.

Однак, для досягнення максимальної ефективності та якості продукції необхідно ефективно управляти операційними процесами виробництва біопалива. Таке управління у виробництві палевних пелет вимагає комплексного підходу, що охоплює різні аспекти, такі як дослідження та аналіз сировинного матеріалу, технологічного процесу, обладнання та інших операційних складових.

Таблиця 3.2- Загальна характеристика біотоплива

Ознака	Характеристика пелет	Характеристика брикетів
Форма	Циліндричні гранули малого розміру	Більші блоки різної форми (циліндричної, прямокутної або шістнадцятигранної)
Розмір	Зазвичай діаметром 6-10 мм і довжиною до 30 мм.	Діаметром 50-100 мм і довжиною до 300 мм
Сировина	Солома зернових культур (пшениці, ячменю, вівса, жита, кукурудзи), лушпиння або стебла соняшнику та кукурудзи	Солома зернових культур (пшениці, ячменю, вівса, жита, кукурудзи), лушпиння або стебла соняшнику та кукурудзи
Особливості виробництва	Потребує пелетайзера	Потребує пресу для брикетів
Особливості використання	Використовуються в спеціальних пелетних котлах і печах, що забезпечує автоматичне подавання палива	Використовуються в звичайних твердопаливних котлах, печах та камінах

Продовження таблиці 3.2		
Зберігання	Легко транспортуються і зберігаються у великих кількостях.	Вимагають більше простору для зберігання через їхні більші розміри.

Джерело: сформовано автором

Отже, з таблиці бачимо, що пелети і брикети - це форми твердого палива, які широко використовуються для опалення. Пелети - це стислі частинки, зазвичай створені зрізних видів сировини, такої як солома зернових культур (пшениці, ячменю, вівса, жита, кукурудзи), лушпиння або стебла соняшнику та кукурудзи. Вони мають стандартизований розмір і форму, що полегшує їх транспортування та зберігання. Брикети ж - це пресовані блоки біомаси, що можуть виготовлятися з такої ж сировини як і пелети. Але брикети зазвичай більші за пелети та можуть використовуватися в різних типах опалювального устаткування.

Розглянемо технологічний процес даного виробництва, що представлений на малюнку 3.5:

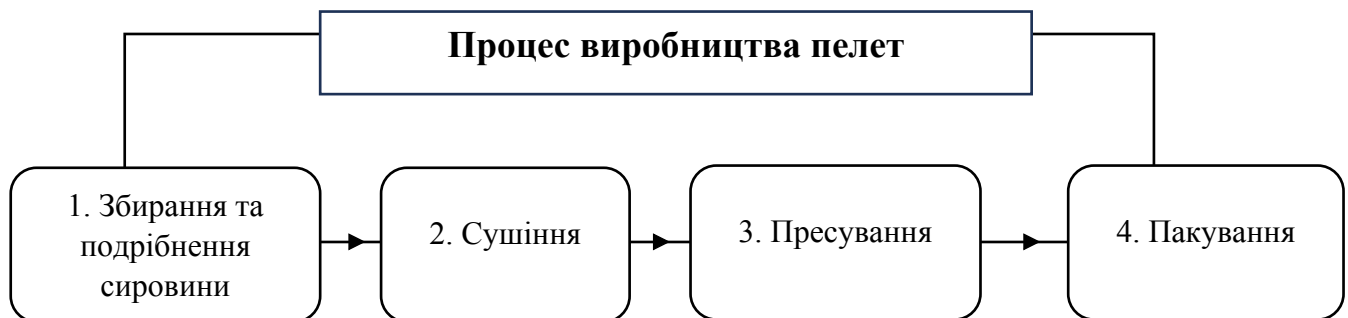

Рисунок 3.5 – Узагальнений опис процесу виробництва топливних пелет

Джерело: сформовано автором

З рисунку можна помітити, що процес є достатньо легким. Для початку збирають сировину для виробництва пелет – солома зернових культур (пшениці, ячменю, вівса, жита, кукурудзи), лушпиння або стебла соняшнику та кукурудзи.

Сировину подрібнюють на шматочки, такі як тріска або тирса. На другому етапі відбувається сушіння.

Сушіння сировини може здійснюватися різними способами, наприклад, за допомогою сушильних камер, сушильних барабанів або пневматичних сушарок.

Важливо, щоб сировина була висушена до вмісту вологи близько 10%, адже якщо вона буде занадто волога, пелети не будуть міцними, а якщо занадто суха, вони можуть розтріскатися.

На третьому етапі відбувається безпосереднє пресування, воно здійснюється за допомогою пресів, які можуть бути гідравлічними або механічними. Тиск, який використовується при пресуванні, може варіюватися від 100 до 300 МПа. А температура, при якій здійснюється пресування, може варіюватися від 60 до 100°C.

На завершальному етапі відбувається пакування. Пелети можна упаковувати в мішки або біг-беги. Мішки зазвичай виготовляються з паперу або поліетилену, а біг-беги - це великі мішки, які можуть вміщати до 1 тонни пелет та виготовлені з поліпропілену, поліетилену або ламінованих матеріалів.

На ринку існує вже готова технологічна виробнича лінія для виробництва пелет, вона виконує майже всі перелічені етапи, окрім сушіння, завантаження даної лінії має відбуватись вже висушеною продукцією.

Розглянемо на рисунку 3.6 загальну схему даної лінії:

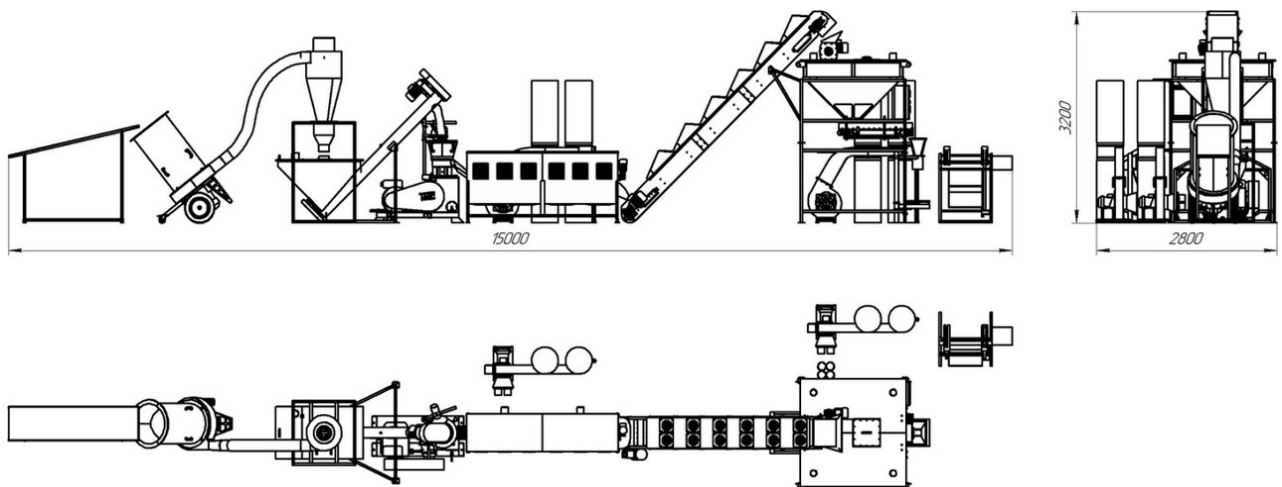

Рисунок 3.6- Модель виробничої лінії паливних пелет

Джерело: [28]

Лінія для виробництва пелет забезпечує повний цикл обробки, починаючи від солом'яного тюка і закінчуючи готовими упакованими гранулами. Перед подачею соломи до різального верстата її необхідно очистити від сінної мотузки на спеціальному столі, щоб уникнути намотування мотузки на ротор.

Різальний верстат ДР-500 оснащений додатковою крильовою ковзанкою, яка викидає подрібнену сировину разом з нагнітаючими потоками повітря через спеціальний отвір. Цей отвір з'єднаний з циклоном, який відділяє важкі частинки сировини в бункер, а зайве повітря виводить за межі приміщення. Бункер, який є частиною продукту ШТЗ-200, обладнаний ворошителем, що запобігає змішуванню сировини, а також точним гвинтовим годинником, що забезпечує дозовану подачу сировини в гранулятор. Оператор на пульті управління легко регулює оберти гвинта.

Для формування якісної гранули система зволоження в зоні гранулювання здійснює контрольоване розпилення води зі спеціального резервуара. Після гранулятора сформовані пелети потрапляють у барабан-калібратор БКО-100, де з використанням витяжної системи ВП-2 відсіюються незагранульовані залишки та здійснюється примусове продування гранул повітрям. Усі дрібні частинки разом з потоками повітря потрапляють у спеціальні мішки, а очищене повітря повертається у приміщення через фільтри, розташовані над пилозбірниковими мішками. Очищені від домішок пелети продовжують свій шлях по стрічковому транспортеру довжиною 4 метри, продуваючись потоками повітря від вентиляторів, встановлених вздовж його шляху. З транспортера гранули потрапляють у бункер-охолоджувач, а після завершення циклу охолодження на міні-транспортер, який виконує функцію дозатора. Оператор за допомогою поліетиленового мішка дозовано наповнює пелети і запаює мішок на

спеціальному запайщику з імпульсним нагрівом. Продуктивність лінії становить до 350 кг пелет на годину.

Розглянувши технічні моменти щодо обладнання перейдемо до планування операційних процесів по запуску самого проекту.

Таблиця 3.3 – Календарний графік реалізації інвестиційного проекту

Операція	Мінімальна тривалість, днів	Максимальна тривалість, днів	Дата початку виконання	Дата завершення
Розробка бізнес-плану	10	18	01.07.2024	18.07.2024
Пошук постачальника обладнання	2	5	18.07.2024	23.07.2024
Заклучення договору про поставку та фінансові операції	2	5	23.07.2024	28.07.2024
Заклучення договору з бригадою монтажників	2	3	28.07.2024	31.07.2024
Підготовка приміщення	3	7	31.07.2024	07.08.2024
Підготовка складу	3	7	07.08.2024	14.08.2024
Транспортування обладнання	1	2	14.08.2024	16.08.2024
Вставлення обладнання	1	2	16.08.2024	18.08.2024
Підключення до систем водопостачання та електроенергії	1	2	18.08.2024	20.08.2024
Підбір персоналу	10	20	20.08.2024	07.09.2024
Теоретичне навчання та інструктаж з техніки безпеки	2	5	07.09.2024	12.09.2024
Тренувально-практичний етап персоналу	3	5	12.09.2024	17.09.2024
Випробувальний запуск обладнання	1	2	17.09.2024	19.09.2024

Джерело: сформовано автором

Початок запуску інвестиційного проекту планується на 01.07.2024 року, це обґрунтовано тим, що підприємство має встигнути реалізувати проект та підготувати необхідний запас пелет для подальшого використання в період утеплення. Палевні палети доцільно виробляти за для забезпечення двох цілей перше це утеплення власних приміщень та друге це безпосередньо реалізацію залишків для одержання прибутку.

Перейдемо до планування фактичної потужності та обсягів виробництва.

Розрахуємо площу приміщень на підприємстві «Єдність», що мають потребу в опаленні:

Таблиця 3.4-Розрахунок загальної площі приміщень для отоплення

Тип будівлі	Розрахунок	Загальна площа
Офісні приміщення	3*150 (3 офіси з площею в 150 квадратних метри)	450 кв.м.
Свиноферми	778 голів* 5кв.м.	3890 кв.м.
Корівники	250 голів*10 кв.м.	2500кв.м.
Загони для овець та кіз	242 голови*7 кв.м.	1694 кв.м.
Загальна площа приміщень		8534 кв.м.

Джерело: сформовано автором на базі звітності підприємства

Враховуючи подані розрахунки з таблиця 3.4 можемо розрахувати загальну потребу у об'ємі природного газу для отоплення приміщень. Маємо такі дані для розрахунку:

- Середня потреба в теплі для офісів: 70 Вт/м²
- Середня потреба в теплі для ферм: 100 Вт/м² (для тварин потрібна вища температура)
- Тривалість опалювального сезону: 4320 годин (6 місяців)
- Ефективність котла: 90% (0.9)
- Теплотворна здатність природного газу: 9.3 кВт·год/м³

Проведемо розрахунки окремо для кожного виду приміщень. Площа офісів складає 450 квадратних метрів, середня потреба в теплі для даного типу складає 70 Вт/м², отже маємо розрахунок:

(3.1)

$$Q_{\text{офісів}} = 450 \text{ м}^2 \times 70 \text{ Вт/м}^2 = 31\,500 \text{ Вт}$$

Тоді загальна потреба в теплі за сезон буде складати:

(3.2)

$$Q_{\text{сезон офіси}} = 31,5 \text{ кВт} \times 4320 \text{ год} = 136\,080 \text{ кВт/год}$$

Надалі розрахуємо обсяг для утеплення корівників, при загальній площі 2500 кв.м. і середній потребі в теплі: 100 Вт/м² будемо мати такі показники:

(3.3)

$$Q_{\text{ферма для корів}} = 2500 \text{ м}^2 \times 100 \text{ Вт/м}^2 = 250,000 \text{ Вт} = 250 \text{ кВт}$$

Загальна потреба в теплі за сезон буде складати:

(3.4)

$$Q_{\text{сезон ферма для корів}} = 250 \text{ кВт} \times 4320 \text{ год} = 1,080,000 \text{ кВт}$$

Для свиноферм з площею 3890 кв.м. і середній потребі в теплі: 100 Вт/м² маємо:

(3.5)

$$Q_{\text{свиноферма}} = 3890 \text{ м}^2 \times 100 \text{ Вт/м}^2 = 389,000 \text{ Вт} = 389 \text{ кВт}$$

Загальна потреба в теплі за сезон буде складати:

(3.6)

$$Q_{\text{сезон свиноферма}} = 389 \text{ кВт} \times 4320 \text{ год} = 1,680,480 \text{ кВт}$$

І на завершення ферма для овець та кіз з площею 1694 кв.м. і середній потребі в теплі: 100 Вт/м² буде вимагати такої кількості:

(3.7)

$$Q_{\text{ферма для кіз}} = 1694 \text{ м}^2 \times 100 \text{ Вт/м}^2 = 169,400 \text{ Вт} = 169,4 \text{ кВт}$$

$$Q_{\text{сезон ферма для кіз}} = 169,4 \text{ кВт} \times 4320 \text{ год} = 731,808 \text{ кВт}$$

Розрахуємо загалом потребу по підприємству на сезон :

(3.8)

$$Q_{\text{сезон по підприємству}} = 731,808 \text{ кВт} + 1,680,480 \text{ кВт} + 1,080,000 \text{ кВт} + 136,080 \text{ кВт} = 3,628,368 \text{ кВт}$$

Переведення потреби в теплі в споживання газу:

(3.9)

$$V_{\text{газу}} = 3\,628\,368 \text{ кВт} / (9,3 \text{ кВт} \times 0,9) = 433\,496,77 \text{ м}^3$$

Отже, аграрному підприємству потрібно приблизно 433 497 м³ природного газу для опалювального сезону. Далі щоб розрахувати потребу в паливних пелетах або брикетах для забезпечення необхідного тепла, потрібно врахувати теплотворну здатність пелет або брикетів і ефективність системи опалення. При розрахунку треба врахувати такі фактори:

- Теплотворна здатність пелет/брикетів: 4.8 кВт·год/кг
- Ефективність котла на пелетах/брикетах: 90% (0.9)
- Загальна потреба в теплі: 3 628 368 кВт/год (з попередніх розрахунків)

Визначення кількості тепла, що забезпечується 1 кг пелет/брикетів:

(3.10)

$$\text{Кількість тепла від 1 кг пелет/брикетів} = 4,8 \text{ кВт} \cdot \text{год} / \text{кг} \times 0,9 = 4,32 \text{ кВт}$$

Розрахунок необхідної кількості пелет/брикетів:

(3.11)

$$\text{Необхідна кількість пелет/брикетів} = 3\,628\,368 \text{ кВт} / 4,32 \text{ кВт} = 839\,900 \text{ кг}$$

Для забезпечення тепла на площі 8534 м² (офіси та ферми) на опалювальний сезон потрібно приблизно 839,900 кг (840 тонн) паливних пелет або брикетів.

Щоб розрахувати, за який час можна виробити 839,900 кг пелет, знаючи, що виробнича лінія може виробляти 350 кг пелет на годину і працює максимум 10 годин на добу, виконаємо такі розрахунки. Виробництво за день:

(3.12)

$$\text{Виробництво за день} = 350 \text{ кг} / \text{год} \times 10 \text{ год} / \text{день} = 3500 \text{ кг} / \text{день}$$

Розрахунок кількості днів для виробництва 839,900 кг пелет:

(3.13)

Кількість днів= $839\,900/3500=239,9$ або 240 днів

Отже, для виробництва 839,900 кг пелет за умови, що виробнича лінія працює 10 годин на день і виробляє 350 кг пелет за годину, знадобиться 240 днів

3.3 Економічне обґрунтування інвестиційного проєкту з виробництва паливних пелет

Економічне обґрунтування інвестиційного проєкту з виробництва паливних пелет є важливим інструментом для прийняття обґрунтованого рішення про його реалізацію. Дане обґрунтування дає змогу інвесторам та розробникам інвестиційної пропозиції оцінити потенційну прибутковість проєкту, визначити ризики, пов'язані з реалізацією проєкту, порівняти різні інвестиційні можливості, зробити висновки і тим самим підвищити шанси на успіх проєкту.

В розрізі економічного аналізу варто розглядати три альтернативні шляхи для ПП «Єдність» розглянемо їх на малюнку 3.4:

Рисунок 3.6 – Опис можливих стратегій для ППА «Єдність»

Джерело: побудовано автором

З метою визначення найбільш перспективного шляху розвитку доцільно проаналізувати наявні альтернативи, які можуть забезпечити як економічний ефект, так і технологічне оновлення підприємства.

Розглянемо більш детально кожну з альтернатив. Перша - це виробництво палет на продаж. Її переваги полягають у високому потенційному прибутку та можливості розширення на нові ринки. Однак, існує значна конкуренція на ринку, а також потреба у значних інвестиціях в обладнання та маркетинг. Друга альтернатива - виробництво палет для особистого опалення. Тут є можливість нового ринку збуту та диверсифікації бізнесу. Однак, маржинальність може бути низькою, а просування продукції складним завданням. Третя альтернатива - використання газу. Вона передбачає зниження витрат на енергоносії та покращення екологічних показників. Але також вона вимагатиме великих витрат на переобладнання та зробить підприємство залежним від цін на газ.

Для початку розрахуємо виробничу собівартість 1 кг біотоплива, для цього звернемося до таблиці 3.5:

Таблиця 3.5 – Розрахунок собівартості 1 кг пелет

Напрямок витрат	Обґрунтування розрахунку	Фактична вартість
Лушпиння соняшнику	$250 \text{ дол./тонна} \times 40 \text{ грн} = 10,000 \text{ грн/тонна}$	Ціна на кг- 10 грн
Солома	$150 \text{ дол./тонна} \times 40 \text{ грн} = 6,000 \text{ грн/тонна}$	Ціна на кг-6 грн
Залишки інших культур	Ціна за тону: $200 \text{ дол./тонна} \times 40 \text{ грн} = 8,000 \text{ грн/тонна}$	Ціна на кг- 8 грн
Енерговитрати	10 грн за 1 кВт/год для підприємств Витрати електроенергії на год.- $2,74/350=0,007 \text{ кВт} \times 10 \text{ грн}$	Ціна на кг – 0,07 грн
Витрати на працю	$2 \text{ дол./год} \times 40 \text{ грн} = 80 \text{ грн/год}$ $80 \text{ грн/год} / 350 \text{ кг} = 0,23 \text{ грн за кг}$	Ціна на кг – 0,23 грн
Амортизація обладнання	Вартість амортизації на 1 кг пелет: $800,000 \text{ грн} / 840,000 \text{ кг} = 0.95 \text{ грн/кг}$	Ціна на кг – 0,95 грн
Інші операційні витрати	Інші витрати на 1 кг пелет: $400,000 \text{ грн} / 840,000 \text{ кг} = 0.48 \text{ грн/кг}$	Ціна на кг – 0,48 грн
Загалом на пелети з лушпиння соняшнику		Ціна 1 кг – 11,73 грн

Джерело: побудовано автором

Для проведення подальшого економічного аналізу необхідно визначити базові показники витрат, пов'язаних із виробництвом біопалива. Це дасть змогу оцінити ефективність використання різних видів аграрних відходів як сировини, порівняти їхню економічну доцільність.

Згідно з проведеними розрахунками, собівартість виробництва 1 кг паливних пелет з різних видів аграрних відходів становить: 11.73 грн для лушпиння соняшнику, 7.73 грн для соломи та 9.73 грн для залишків інших культур. Ці витрати включають вартість сировини, енергії, праці, амортизації обладнання та інші операційні витрати. Виробництво пелет з соломи є найдешевшим варіантом, тоді як пелети з лушпиння соняшнику мають найвищу собівартість.

Використання цих відходів для виробництва паливних пелет є економічно доцільним та сприяє зниженню витрат на енергоносії, підвищуючи енергетичну незалежність підприємства. Однак треба розглядати варіанту, коли сировина з якого виготовляється пелета є безкоштовною, адже це фактично залишки від сільськогосподарської діяльності, у такому випадку собівартість пелет буде складати 1,73 грн за кг.

Доцільно розглянути два варіанти - реалізацію такого біотоплива та власне використання для опалення приміщень підприємства.

Почнемо з розрахунку економічного ефекту від власного використання біотоплива. Враховуючи, що вартість природного газу для підприємств становить 15,5 грн за м³, то витрати на опалення природним газом будуть становити:

(3.14)

$$Вп.р.= 15,5 \cdot 433\,496,77 \text{ м}^3 = 6\,719\,199,9 \text{ грн}$$

З розрахунку видно, що вартість опалюваного сезону природним газом буде коштувати 6, 7 млн. грн. Враховуючи, що собівартість виробництва 840 000 кг пелет буде складати 1 453 200 грн і додатково для забезпечення опалення треба

придбати твердоплавний котел під паливні пелети, який буде забезпечувати більше 1 000 кВт, такий котел буде коштувати порядку 1 мільйона грн. Перейдемо безпосередньо до розрахунків:

(3.15)

$$E_f = 6\,719\,199,9 - 1\,000\,000 - 1\,453\,200 = 4\,266\,000 \text{ грн}$$

Провівши розрахунок ми бачимо, що економія при використанні альтернативного опотлення складає приблизно 4,3 млн. грн.

Тепер розглянемо варіант реалізації тієї самої кількості паливних пелет, для цього побудуємо бізнес-план (рис.3.7). У ньому визначимо обсяг інвестицій, структуру витрат та очікувані доходи на прогностичний період. Окремо проведемо чутливий аналіз по ціні та попиту, розрахуємо термін окупності й ключові фінансові показники (NPV, IRR) для оцінки економічної доцільності проєкту.

	52 000 кг				70 000г				100 000кг				
Стартовий Баланс													
Валовий Дохід	208 000	208 000	208 000	208 000	208 000	280 000	280 000	280 000	280 000	400 000	400 000	400 000	
Валові Витрати	535 080	67 080	67 080	67 080	67 080	77 700	77 700	77 700	75 700	93 400	93 400	93 400	
Чистий Дохід	(327 080)	140 920	140 920	140 920	140 920	202 300	202 300	202 300	204 300	306 600	306 600	306 600	
Кінцевий Баланс Проєкту	(327 080)	(186 160)	(45 240)	95 680	236 600	438 900	641 200	843 500	1 047 800	1 354 400	1 661 000	1 967 600	
ПРИХІД	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	РАЗОМ
Внутрішнє фінансування													
Заспокоєння/Кредити													
Поточні надходження від продажу	208 000	208 000	208 000	208 000	208 000	280 000	280 000	280 000	280 000	400 000	400 000	400 000	3 360 000
Інше													
РАЗОМ внутрішні надходження	208 000	208 000	208 000	208 000	208 000	280 000	280 000	280 000	280 000	400 000	400 000	400 000	3 360 000
Зовнішнє фінансування													
Державні гранти													
Гранти Громадських організацій													
Донори													
Інше													
РАЗОМ зовнішні надходження	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ ПРИХІД	208 000	208 000	208 000	208 000	208 000	280 000	280 000	280 000	280 000	400 000	400 000	400 000	3 360 000
ВИТРАТИ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	РАЗОМ
Придбання обладнання													
Виробнича лінія пелет	460 000												460 000
матеріальні витрати, у т.ч.:													
зарплата платі технічних працівників	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	240 000
реклама	20 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	10 000	10 000	10 000	144 000
податки 22% від зарплати плати	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	52 800
- амортизація	6 240	6 240	6 240	6 240	6 240	8 400	8 400	8 400	8 400	12 000	12 000	12 000	100 800
	50 640	42 640	42 640	42 640	42 640	44 800	44 800	44 800	42 800	46 400	46 400	46 400	537 600
інші витрати, у т.ч.:													
сировина													-
виробничі витрати	3 640	3 640	3 640	3 640	3 640	4 900	4 900	4 900	4 900	7 000	7 000	7 000	58 800
витрати на збут 5% від вартості	10 400	10 400	10 400	10 400	10 400	14 000	14 000	14 000	14 000	20 000	20 000	20 000	168 000
податки 5%	10 400	10 400	10 400	10 400	10 400	14 000	14 000	14 000	14 000	20 000	20 000	20 000	168 000
													-
Разом	24 440	24 440	24 440	24 440	24 440	32 900	32 900	32 900	32 900	47 000	47 000	47 000	394 800
Разом ВИТРАТИ	535 080	67 080	67 080	67 080	67 080	77 700	77 700	77 700	75 700	93 400	93 400	93 400	1 392 400

Рисунок 3.7-Бізнес-план інвестиційного проєкту по виробництву паливних пелет

Джерело: побудовано автором

Аналізуючи фінансовий план бачимо, що до постійних витрат підприємства відносяться тільки витрати на заробітну плату технічного персоналу які складають 20 000 грн кожного місяця та ЄСВ (22% від заробітної плати), що становлять 52 800 грн.

До змінних витрат підприємства віднесемо:

- Витрати на збут які складають 5% від вартості –210 000грн
- Інші виробничі витрати -58 000 грн
- Амортизація –126 000 грн
- Витрати на збут – 168 000 грн
- Витрати на рекламу – 144 000 грн
- Інші податки 5% - 168 000 грн

Данні фінансового планування дають можливість розрахувати дохід від інвестиційного проєкту який дорівнює 3 360 000 грн. в свою чергу чистий прибуток від такої діяльності буде складати до 1 967 600 грн.

Період окупності проєкту визначає, через який час сума надходжень або прибутку, отриманих від реалізації проєкту, становитиме рівність з витратами на його впровадження. В інших словах, це період, за який витрати на проєкт будуть повністю компенсовані заробітками або прибутками, отриманими з проєкту.

(3.16)

$$\Phi = A_0 / S, \text{ де}$$

Φ -термін окупності,

A_0 -початкові інвестиції

S -середньомісячний прибуток

(3.17)

$$\text{Отже, } \Phi = 550\,080 / 208\,556 = 2,64 \text{ місяці}$$

Отже, термін окупності проекту складає приблизно 3 місяці. В ході оцінки інвестиційного проекту також була розрахована та зображена точка беззбитковості (рис.3.8):

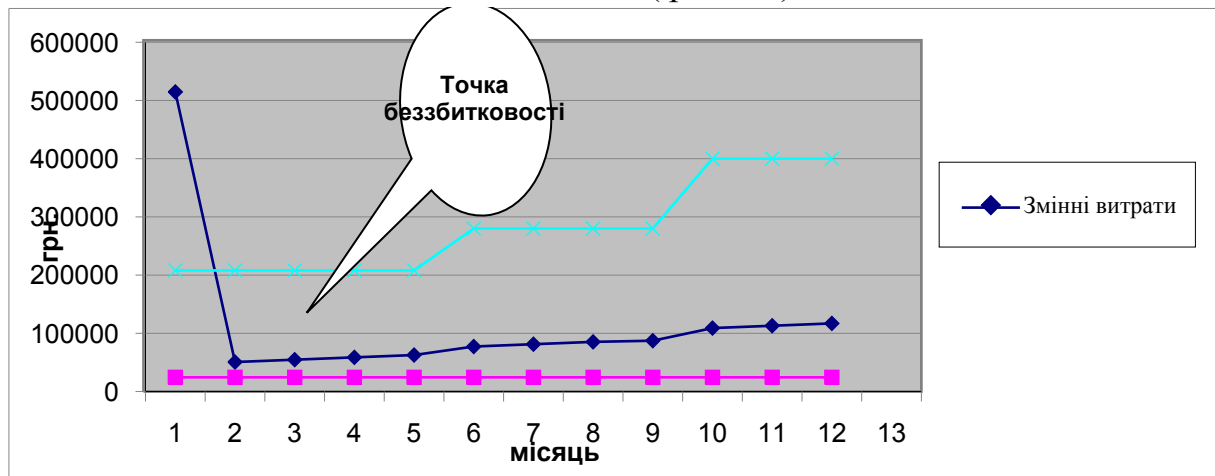

Рисунок 3.8 – Графічне представлення точки беззбитковості.

Джерело: розраховано автором

Перейдемо до розрахунку ROI (Return on Investment), або рентабельність інвестицій, є одним з найважливіших показників, які використовуються для оцінки ефективності інвестиційного проекту.

Він показує, скільки чистого прибутку інвестор може очікувати отримати на кожен вкладений гривень протягом певного періоду часу.

Розрахунок ROI дає змогу інвесторам та підприємствам:

- Порівняти різні інвестиційні можливості та вибрати той проект, який буде найефективнішим.
- Оцінити ризики проекту та прийняти обґрунтоване рішення про інвестування.
- Контролювати результативність проекту протягом його реалізації.

Даний показник розраховується за формулою:

$$ROI = (\text{чистий прибуток} / \text{інвестиції}) * 100$$

Спочатку розрахуємо ROI для варіанту з реалізацією паливних пелет:

(3.18)

$$ROI=(1\,967\,600 /550\,080) *100= 357,70\%$$

ROI 357,70% означає, що на кожен вкладену гривню інвестор може очікувати отримати 3,5770 грн чистого прибутку протягом року. Це дуже високий показник, який свідчить про те, що проект з виробництва паливних пелет є дуже вигідним. Тепер розрахуємо для варіанти з використанням пелет для опалення підприємства:

(3.19)

$$ROI=3805999,9 / (460\,000+1\,000\,000+ 1\,453\,200)*100=130,65\%$$

Показник на рівні 130,65% означає, що на кожен вкладену гривню інвестор може очікувати отримати 1,3065 грн чистого прибутку протягом року. Враховуючи, що два напрями є економічно привабливими, то можна рекомендувати закупку двох виробничих ліній, одна змогла б забезпечити повну самостійність підприємства в теплозабезпеченні. Окрім цього існують спеціальні установки, що можуть перетворювати паливні пелети в електроенергію, яка зараз теж в дефіциті для підприємств та має високі тарифи. Існує метод спалювання пелет в промислових котлах для виробництва пари, яка потім використовується для приводу парових турбін, що генерують електроенергію.

Інвестиційний проект з виробництва пелет виявився прибутковим після проведення розрахунків. Це свідчить про його ефективність і потенціал для подальшого розвитку. Розширення обсягів виробництва може бути доцільним кроком для збільшення прибутковості проекту.

ВИСНОВКИ

У цій кваліфікаційній роботі досліджено управління інвестиційними проектами в сучасних умовах, зокрема в аграрній сфері. В розрізі кожного підпункту зроблено узагальнюючі висновки:

1. Теоретично обґрунтовано економічну сутність інвестицій та інвестиційних проектів. Інвестиції розглядаються як грошові кошти, вкладені в активи з метою отримання доходу або іншого економічно вигідного ефекту. Інвестиційний проект визначається як комплекс заходів, спрямованих на досягнення поставлених інвестиційних цілей, що має обмежений бюджет, визначений часовий проміжок та очікуваний результат.

2. Розглянуто класифікаційні ознаки інвестиційних проектів. Види інвестицій поділяються на реальні (вкладення в активи, які генерують дохід, наприклад, виробничі потужності) та фінансові (вкладення в цінні папери, такі як акції та облігації). За термінами реалізації проекти поділяються на короткострокові (до 1 року), середньострокові (від 1 до 3 років) та довгострокові (більше 3 років). За масштабами інвестиційні проекти класифікуються на малі, середні та великі, а за рівнем ризику - на низькоризикові, середньоризикові та високоризикові.

3. Проаналізовано особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану та перспективи розвитку в аграрній сфері. Воєнний стан впливає на інвестиційну діяльність зниженням інвестиційної активності, зростанням ризиків та зміною пріоритетів інвестування. Водночас, перспективи розвитку аграрної сфери включають зростання попиту на продовольство, збільшення державної підтримки та можливість використання нових технологій.

4. Оцінено організаційно-економічні характеристики підприємства. Проведено аналіз фінансового стану підприємства, зокрема рентабельності,

ліквідності та платоспроможності. Оцінено кадровий потенціал, враховуючи кваліфікацію персоналу, досвід роботи та мотивацію. Аналіз виробничих потужностей включає оцінку обладнання, технологій та виробничих площ.

5. Досліджено виробництво і переробку продукції рослинництва як середовище управління інвестиційною діяльністю. Визначено фактори, які впливають на інвестиційну діяльність у цій сфері, такі як ціни на продукцію, державна політика, конкурентне середовище та технологічні інновації. Окреслено інвестиційні можливості, що включають впровадження нових технологій, розширення виробництва та диверсифікацію продукції.

6. Проаналізовано фінансово-інвестиційні можливості розвитку виробництва паливних пелет. Проведено оцінку ринку паливних пелет, враховуючи попит, пропозицію, ціни та конкуренцію. Розраховано інвестиційні витрати, включаючи закупівлю обладнання, будівництво виробничих приміщень та придбання сировини. Прогнозовано доходи від реалізації продукції, зважаючи на обсяг продажів та ціну продукції.

7. Досліджено ринкові передумови реалізації інвестиційного проекту з виробництва паливних пелет. Проведено аналіз цільової аудиторії, визначено потреби споживачів, їх платоспроможність та конкурентну поведінку. Розроблено маркетингову стратегію для просування продукції, враховуючи різні аспекти ринкового середовища.

8. Досліджено управління операційними процесами у виробництві паливних пелет. Описано технологічний процес виробництва паливних пелет, включаючи етапи виробництва, необхідне обладнання та витрати ресурсів. Розроблено систему управління операційними процесами, що включає планування, виконання, контроль та регулювання.

9. Економічно обґрунтовано інвестиційний проект з виробництва паливних пелет. Розраховано чистий приведений дохід (ЧПД), який враховує інвестиційні

витрати, доходи від реалізації продукції та експлуатаційні витрати. Оцінено індекс прибутковості інвестицій (ІПІ). Розраховано період окупності інвестицій.

На основі проведеного дослідження зроблено висновки. Інвестиції в проект з виробництва паливних пелет є економічно доцільними. Проект має високий потенціал рентабельності. Існує сприятливе ринкове середовище для реалізації проекту. Ефективне управління операційними процесами дозволить максимізувати прибуток від проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альваджи В., Примич В. Фази інвестиційного циклу проекту. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-10.12.2021.v1.05> (дата звернення: 15.05.2024).
2. Атамас О. Інвестування в умовах економіки війни: аналіз сучасного стану та короткостроковий прогноз. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-161> (дата звернення: 09.05.2024).
3. Барановська В. М. Особливості міжнародного інвестування в Україні в умовах воєнного стану. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. Т. 3, № 1. С. 102–110. URL: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2023.1.3.10> (дата звернення: 07.05.2024).
4. Боді Зві, Кейн Алекс, Маркус Алан. Принципи інвестицій. *Williams*, 2019. 984 с.
5. Вініченко І. І., Дідур К. М., Добродзій Т. В. Інвестиції в сільське господарство як головне джерело досягнення продовольчої безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 49–55. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.49> (дата звернення: 15.05.2024).
6. Вороніна В. Л., Нечитайло Ю. А. Інвестиції: фактори та ризики. *Управління змінами та інновації*. 2022. № 4. С. 5–8. URL: <https://doi.org/10.32782/cmi/2022-4-1> (дата звернення: 17.04.2024).
7. Гітман Л.Дж. , Джонк М.Д. Основи інвестування: пер. з англ. : навч. посіб. "Діло", 1997. 1008 с.
8. Готра В. В., Сержанов В. В. Особливості інвестиційного забезпечення агропромислового виробництва України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2021. № 2(56). С. 40–45.

URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2\(56\).40-45](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).40-45) (дата звернення: 01.06.2024).

9. Гук О. В., Мохонько Г. А. Інвестування стартап проектів в Україні та закордоном. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. Т. 1, № 17. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216385> (дата звернення: 27.05.2024).

10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991. № 1560-XII. URL: zakon1.rada.gov.ua

11. Звонко Є. О., Брінь П. В. Особливості оцінювання ефективності інвестиційних проектів : thesis. 2020. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49247> (дата звернення: 19.05.2024).

12. Караван Н. А. Класифікація інвестицій та обґрунтування вибору критеріїв їх ефективності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1, січ. С. 13–17

13. Кононенко Ж. А., Грибовська Ю. М., Ходаківська Л. О. Сучасний стан та перспективи вкладень довгострокових фінансових інвестицій в Україні. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2021. Т. 9. С. 20–27

14. Кушнір С. О., Кармазіна В. С. Інвестування в сільське господарство України. *Економічні науки*. 2021. № 2 (50). С. 103–107. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2021-2-50-20> (дата звернення: 21.04.2024).

15. Линник О. А. Публічне адміністрування інвестицій в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Kyiv Law Journal*. 2024. № 4. С. 67–74. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.4.10> (дата звернення: 26.05.2024).

16. Лисенкова Н. В. Економічна сутність інвестицій. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 44. С. 189–196.
17. Лисенкова Н. В. Економічна сутність інвестицій. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 44. С. 189–196.
18. Лобунець Т., Гончар Г. Особливості інвестування бізнесу в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. № 8(26). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-8\(26\)-155-164](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-8(26)-155-164) (дата звернення: 16.05.2024).
19. Мацибора Т. В. Оцінка інвестиційної привабливості продукції сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 1 (291). С. 50–55.
20. Мацибора Т. В. Прямі іноземні інвестиції як індикатор інвестиційної привабливості. *Економіка АПК*. 2015. № 10 (252). С. 27–32.
21. Мацука В. М. Сучасні тренди іноземного інвестування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 88–94. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.88> (дата звернення: 08.04.2024).
22. Михайлов А. М. Фінансові інструменти формування інвестиційних ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. *Економіка АПК*. 2019. № 3 (293). С. 52–60.
23. Міщенко В. В., Гуськов А. В. Необхідність державної підтримки стійкості розвитку аграрної галузі в умовах війни. *Агросвіт*. 2023. № 16. С. 61–68. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.16.61> (дата звернення: 09.05.2024).
24. Міщенко В. І., Тіщенко Є. О. Проблеми розроблення фінансової моделі інвестиційного проекту. *Economy digitalization in a pandemic conditions: processes, strategies, technologies*. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-028-5-53> (дата звернення: 13.05.2024).

25. Мовчанюк А. В., Дяченко М. І. Аграрний сектор України в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32> (дата звернення: 18.05.2024).
26. Небрат В., Корніяка О. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Grail of science*. 2022. № 16. С. 31–34. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.06.2022.001> (дата звернення: 20.05.2024).
27. Недосекін А. О. Воронов К. І. Новий показник оцінки ризику інвестицій. "Діло", 2008. 385 с.
28. П'ята Л. Економічна сутність та класифікація інвестиційних проектів. *Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії*. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/22.05.2020.v1.03> (дата звернення: 13.05.2024).
29. Пирог О. В. Економічний розвиток національних економік за різних типів суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 16, серп. С. 6–11.
30. Полозова Т. В., Самков В. В. Економічна суть і класифікація фінансових інвестицій : thesis. 2020. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/18488> (дата звернення: 12.05.2024).
31. Резніченко В. П., Коломієць Л. В., Стефанюк С. В. Органічне сільське господарство: виклики та перспективи розвитку. *Аграрні інновації*. 2024. № 23. С. 134–140. URL: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.23.20> (дата звернення: 09.05.2024).
32. Рощина Н. В., Борданова Л. С., Мілько І. В. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний*

інститут». 2017. № 14. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.14.2017.108764> (дата звернення: 02.06.2024).

33. Світлична А. В., Яснолоб І. О., Бондаренко Я. І. Основи інвестиційного забезпечення бізнес-проекту розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 2(02)/. С. 186–190. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.2-31> (дата звернення: 16.05.2024).

34. Сегеда С. А. Інвестування національного господарства України: сучасний стан та пріоритетні напрями. *Економіка і організація управління*. 2023. № 2. С. 31–42. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.2.4> (дата звернення: 17.05.2024).

35. Скиба М. В. Капітальні інвестиції в Україні в умовах наростання нестабільності фінансових ринків. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія "Державне управління"*. 2020. № 2 (97). С. 27–35.

36. Танасієнко Н.П Костюк І.В. Проблеми і перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 3(14). С. 25–28.

37. Трембіцька О. І., Богдан С. В. Регенеративне сільське господарство у забезпеченні еколого-економічної безпеки. *Агросвіт*. 2023. № 21. С. 89–96. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.21.89> (дата звернення: 02.05.2024).

38. Тягунська Т. Д. Класифікація інвестицій. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 9 (64). С. 37–41.

39. Тягунська Т. Д. Класифікація інвестицій. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 9 (64). С. 37–41.

40. Федоренко В. Г. Шляхи економічного співробітництва в інвестиційній сфері. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21, листоп. С. 6–7.

41. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78> (дата звернення: 18.05.2024).
42. Шарп У. , Александер Г., Бейлі Дж. Інвестиції: пер. з англ. : навч. посіб. Інфра-М, 2018. 500 с.
43. Marhasova V., Vdovenko N. Investment provision of competitive development of the agricultural sector taking into account structural changes and economic effects of activities for public interest groups. *Problems and prospects of economics and management*. 2022. № 4(32). С. 109–120.
URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-109-120](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120) (дата звернення: 19.05.2024).